

LETNIK XL, ŠTEVILKA 1/2024

NOVA GLASILO
FILATELISTIČNE
ZVEZE SLOVENIJE

FILATELIJA

ISSN 1408-0303

V tej številki smo za vas pripravili naslednje članke:

Bojan Bračič
Beseda predsednika 3

Igor Pirc
Povzetek članka – kako ga napisati? 4

Boštjan Petauer FRPSL
Prve angleške znamke s portretom kraljice
Elizabete II. – drugi del 6

Boštjan Petauer FRPSL
Britanski mandatni teritorij Kamerun leta 1960 10

Veni Ferant
Še ena izvirna razstava Toneta Petka 11

Veselko Guštin
Zgodba o pismu 23 12

Veni Ferant
Prosim, ne tako! 13

Igor Pirc
Listamo staro strokovno literaturo 14

Boštjan Petauer FRPSL
Uporaba loterijske srečke kot pošne znamke 15

Gregor Turk
Borovniški viadukt 16

FD Ljubljana
Tomažu Zajcu v spomin 23

Gerhard Freund, prevedel Igor Pirc
Pingvin pozdravlja človeško ribico 24

Veselko Guštin
Rex, ponos čezoceanskega ladjevja
kraljevine Italije 27

Bojan Bračič
90. obletnica ustanovitve
Filatelističnega kluba v Mariboru 30

Veselko Guštin
Svetovna filatelistična razstava
Thailand 2023 v Bangkoku 32

Izidor Jamnik
Tematsko predavanje na Koroškem 35

Srečko Beričič
Filatelistični razstavi ob 1050-letnici Selc
in Škofje Loke (973-2023) 36

Srečko Beričič
Filatelistična razstava ob 75-letnici
FD Lovro Košir Škofja Loka 38

Marjan Merkač
Nagradna uganka: Kaj je narobe na tem pismu? 41

Marjan Krenčan
Razstava ob 105. obletnici Verigarjev 42

Primož Čebulj
Predstavitve priložnostne znamke 100 let TNP 44

Veni Ferant
Ustvarjalci razglednic Žalca 46

Pošta Slovenije
Oglas našega sponzorja 48

NOVA GLASILLO FILATELISTIČNE ZVEZE SLOVENIJE FILATELIJA

„Za bogatitev in širjenje filatelističnega znanja.“

Filatelistična zveza Slovenije (Zveza FZS) je registrirana v Ljubljani kot neprofitna organizacija zveze filatelističnih društev v Sloveniji. Je članica Mednarodne filatelistične zveze (Fédération Internationale de Philatélie - FIP) in Združenja evropskih filatelističnih zvez (Federation Of European Philatelic Associations - FEPA).

Za izdajatelja: Bojan Bračič, predsednik FZS.

Uredniški odbor

Glavni in odgovorni urednik: Veni Ferant
e-naslov: veni.ferant@gmail.com

Člani uredniškega odbora:
Bojan Bračič, Veselko Guštin, Igor Pirc,
Peter Suhadolc, Alojz Tomc.

Ponatis člankov z navedbo avtorja je dovoljen samo s pisnim soglasjem uredništva.

Fotografija na naslovnici: Borovniški viadukt na znamki, več pa si preberite v članku na straneh 16-23.

Oblikovanje in priprava za tisk: Veni Ferant.
Tisk: Tiskarna Koštomaj, Celje. April 2024.
Naklada: 700 izvodov.

Naslov uredništva: Filatelistična zveza Slovenije,
p.p. 1584, 1001 Ljubljana. <http://www.fzs.si>

ISSN 1408-0303.

Člani FZS prejemajo glasilo brezplačno.

Beseda predsednika FZS

Spoštovane kolegice in kolegi, kot sem omenil v predhodni številki naše revije, poteče v tem letu mandat dosedanjim organom Zveze in bomo na rednem letnem zboru članov 11. maja volili nove. Kandidacijska komisija je svoje delo že opravila in zbrala predloge kandidatov za Izvršni odbor, Nadzorni odbor in Častno razsodišče, ki so jih poslali člani, to so društva in klubi, ki sestavljajo FZS.

Pogled na listo kandidatov pokaže, da bomo v delovnih telesih Zveze ostali več ali manj isti zanesenjaki, kot do sedaj. Ali to pomeni, da večina našemu delu popolnoma zaupa in nas želi tako nagraditi za dobro opravljeno delo, ali pa za te funkcije in s tem za delo v Zvezi ni ravno dosti zanimanja, niti volje. Zakaj imam v mislih tudi slednje? Za Izvršni odbor ni Kandidacijska komisija dobila predlogov niti za toliko kandidatov, kot jih statut FZS za ta organ predvideva. Res je, da se število članov Zveze, tako društev in klubov kot posameznikov, z leti nezadržno zmanjšuje in so zaradi tega že nekaj časa prisotna razmišljanja, da bi število članov v posameznih organih Zveze zmanjšali. Po drugi strani pa je res tudi to, da nekatera društva vsaj preko članov v organih Zveze vzdržujejo stik z vodstvom FZS, zato bi naj njihovo število ostalo. Kakorkoli že, sklenili smo, da bomo volili nekompleten Izvršni odbor in Častno razsodišče, upoštevaje predloge kandidatov, ki jih imamo. Za oba organa velja, da lahko skladno s statutom FZS, kadarkoli privzameta še kakšnega člana, če bi to bilo potrebno. Na srečo bomo tudi s številčno zmanjšanim Izvršnim odborom glavne naloge Zveze lahko izpeljali, za Častno razsodišče pa ugotavljamo, da v zadnjih letih ni imelo dela in upamo, da bo še vnaprej tako.

Plan dela za leto 2024 bomo sicer potrjevali na zboru članov, vendar ga je Izvršni odbor sprejel že januarja in precej stvari iz tega programa je narejenih. Uspešno so bile pripravljene tri predstavitve znamk in imamo že nekaj manjših društvenih razstav. Čaka nas še glavni letošnji dogodek na nivoju Zveze, tradicionalna razstava eksponatov v enem oknu EnajstoOkno, Kranj 2024. Kot je bila prejšnja, bo razstava tudi tokrat v fizičnem in v virtualnem svetu, pridružili pa se bomo splošnemu trendu v Evropi in svetu in omogočili razstavljalcev, da bodo lahko svoje stvaritve pokazali razen v eni, tudi v dveh ali v treh vitrinah. Več o vsem pa v naslednji številki naše revije.

Bojan Bračič, predsednik Zveze FZS

Igor Pirc

Povzetek članka – kako ga napisati?

Dogovor uredniškega odbora je, da avtorji strokovnih člankov pripravijo kratek povzetek članka (abstract) v angleščini.

Novo filatelijo namreč pošiljamo tudi prijateljskim Zvezam in posameznikom v tujino, pa želimo, da dobijo prvi vtis o vsebini. Koliko pa se bo kdo želel poglobljeno pogovarjati, pa se bo lahko obrnil na avtorja – saj se objavljeni članki končajo z avtorjevim e-naslovom.

Na vprašanje, kako napisati povzetek članka, da bo dober, smo pripravili ta kratek prispevek. Na tem mestu obravnavamo obseg povzetka in vsebino povzetka.

POVZETEK ČLANKA – OBSEG IN VSEBINA

Povzetek članka naj bi obsegal največ četrtno strani (A4 format). Priporoča se, da bi ga sestavljalo nekje od 70 do 120 besed.

Iz njega naj bi bralec raziskovalnega članka razbral štiri ključne elemente:

- ♣ kaj je tema,
- ♣ kaj so bili cilji in hipoteze raziskave,
- ♣ kakšna je bila metodologija, ki je bila uporabljena,
- ♣ kaj je bil dejanski rezultat raziskovanja.

Povzetek mora torej vključevati: kaj ste obravnavali, kaj so bile vaše hipoteze in cilji, kaj so pokazali rezultati in kaj ste dokazali. Vsi ti elementi niso nujni prisotni v vsakem članku. Vsekakor pa vas navajajo, da izpostavite ključne elemente vašega prispevka.

Narava povzetka strokovnega članka je taka, da zahteva od pisca kratkost in jedrnatost. Zato ga je težje napisati, kot se zdi na prvi pogled.

Povzetka članka ni mogoče napisati površno, terja kritični pogled od zunaj, dokler se v njem ne zgosti samo bistvo vašega prispevka. Napišite ga šele na

CHOLEROVÉ LISTY V PREDZNÁMKOVOM OBDOBÍ

Juraj Pálka

Abstrakt: *Infekčné choroby neobchádzajú ľudstvo ani teraz. Potvrdila to pandémie COVIDu. V minulosti takouto pandemickou chorobou bola aj cholera. Ako sa pred ňou v poštovom styku ľudia chránili sa dočítate v článku. Pošta zasielaná z postihnutých oblastí bola prísne sledovaná a špeciálne dezinfikovaná.*

CHOLERA LETTERS IN THE PRE-STAMP PERIOD

Abstract: *Infectious diseases do not bypass humanity even now. The COVID pandemic confirmed this. In the past, cholera was also such a pandemic disease. You can read how people protected themselves from it in the postal service in the article. Mail sent from affected areas was strictly monitored and specially disinfected.*

koncu, ko imate opravljeno raziskavo in napisan celoten članek vključno z zaključki.

Primer povzetka je prikazan kot primer iz slovaške filatelistične revije.

Nekaj raznih misli o tem, kaj je povzetek v raziskovalnem dokumentu?

V raziskovalnem članku je povzetek zgoščena različica celotnega članka. V njem so predstavljeni ključni elementi in ugotovitve raziskave, tako da bralci hitro razumejo namen, metodologijo in glavne rezultate, ne da bi jim bilo treba prebrati celoten dokument.

Povzetek članka začnemo tako, da sporočimo, kaj je vrzel v znanju, nato pa eksplicitno ubesedimo cilj članka. Poleg tega naj povzetek že nudi vpogled v uporabljene podatke ter navede glavne ugotovitve. Skratka, poskrbeti je treba za povezavo med vsakim poglavjem v članku in točko v povzetku.

Namen povzetka je bralcem omogočiti hitro razumevanje teme, ciljev, metodologije, ključnih ugotovitev in pomembnosti vašega strokovnega članka, ne da bi morali prebrati celotno besedilo.

Povzetek v obsegu do 120 znakov brez presledkov, v katerem so predstavljene glavne ugotovitve, ideje ter bistvo članka, in pet ključnih besed.

Seveda se to navodilo oz. priporočilo nanaša **samo na pisce strokovnih člankov**, ki jih bomo objavili v naši reviji. Na ta način utegne kak članek, ki je sicer napisan samo v slovenskem jeziku, zanimati še kakšnega tujca, ki bo s pomočjo povzetka (abstrakta) prišel do osnovnih informacij, lahko pa se bo pozneje obrnil tudi na avtorja članka.

Lahko pa preberemo še kaj več, npr.:

<https://www.diplomiranje.si/viri/izdelava-abstraktov/>

The image shows a book cover with a red background and white text. The title is 'LEPŠIE NESKÔR AKO NIKDY (PRÍBEH DOPORUČENÉHO LISTU Z ROKU 1914)' and the author is 'Simon Horecký'. Below the title, there is an abstract in both Slovenian and English. The Slovenian abstract reads: 'Abstrakt: Z članku sa dozvieste o fascinujúcom príbehu jedného doporučeného listu zaslaného počas I. svetovej vojny z Moskvy do Bohumína, ktorého cesta od odosielateľa k adresátovi trvala skoro šesť rokov. No list predsa bol doručený.' The English abstract reads: 'Abstract: From the article you will learn about the fascinating story of one registered letter sent from Moscow to Bohumin during World War I, whose journey from the sender to the addressee took almost six years. However, the letter was delivered.' At the bottom, there is a note: 'História dokáže písať fascinujúce, nevšedné a niekedy až bizarné príbehy nielen v živote, ale aj bolo s R-U vo vojnovom stave už od augusta 1914, a tým pádom som očakával, že poštový'.

Boštjan Petauer FRPSL

Prve angleške znamke s portretom kraljice Elizabete II. – drugi del

V prvem delu našega prispevka z gornjim naslovom smo v sliki in besedi predstavili nižje vrednote od ½ d do 1/6 sh.

V tem drugem delu bomo predstavili visoke vrednote (2/6 - 1 funt), pretiske na Wildingih (tako nizke kot visoke vrednote) in uporabe tega portreta na znamkah angleških posesti (kolonij in dominionov).

Prve visoke vrednote so izšle šele leta 1955, tri leta po kronanju kraljice. Do tedaj so se še uporabljale znamke s portretom prejšnjega kralja Jurija VI., ki so ostale frankaturno veljavne še naprej, le uporabljale so se manj. Na sploh so se lahko do 29. februarja 1972 (še dobro leto po uvedbi decimalnega sistema v Veliki Britaniji, kar se je zgodilo 15. februarja 1971) uporabljale preddecimalne znamke iz časov Jurija VI. in Elizabete II.

Primer mešane frankature med znamkami Jurija VI. in Elizabete II.

Visoke vrednote

Na visokih vrednotah so prikazani britanski gradovi in sicer na znamki za 2/6 grad Carrickfergus (Severna Irska), na znamki za 5/- grad Caenavon (Wales), na znamki za 10/- Edinburški grad (Škotska),

na znamki za 1 funt pa grad Windsor (Anglija). Kompleks slednjega sem pred leti sam obiskal in je res velikanski z bogato opremo.

Te znamke so izhajale do izdaje nove serije tipa *Machin* (o tem smo v naši reviji že pisali) na papirju v dveh barvnih odtenkih in dveh različnih vodnih znakih ter brez njega, ena vrednota (za 2/6) pa poleg tega še na kredastem papirju, tiskalo pa jih je več tiskarn. Vse znamke so tiskane v tehniki globokega tiska (*Recess Printing*).

Prva tiskarna, ki je tiskala te znamke, je bila *Waterlow & Sons* od leta 1955 do 1957. Znamke so tiskane na papirju z vodnim znakom Sv. Edwarda (za prikaz vodnih znakov si oglejte prvi del tega prispevka v decembrski številki NF).

Z letom 1957 je pogodbo za tiskanje teh znamk dobila družba *De La Rue*; pogodba je trajala do leta 1963. Vodni znak je v začetku enak kot pri prejšnjem tiskarju. Tisk je v primerjavi z *Waterlow*ovim nekoliko čistejši, barve so toplejše (še najbolj se to vidi pri vrednoti za 10/-, ki je v modri in ne ultramarinski barvi). Vrednota za 2/6 vsebuje manj črne barve, za 5/- je bolj rdeča kot karminska, za 1 funt pa bolj sivo črna kot črna. Je pa tako tisk kot barve dosti težko razlikovati, če nimamo na razpolago primerjalnega materiala. Ta serija je tudi najdražja od vseh.

Kompletna serija gradov na kuvertah prvega dne. Iz žigov je razvidno, da je bila izdana v dveh delih: najprej nižji vrednosti, nato višji. Takih kuvert ni veliko, saj so bile nominale za tisti čas precej visoke. Današnja vrednost frankature znaša okoli 50 funtov.

Leta 1959 je izšla serija, ki jo je prav tako tiskal De La Rue na papirju z vodnim znakom kronice. Najprej na rahlo krem papirju, leta 1962 pa na belem papirju.

Od leta 1963 do konca izdaje teh znamk so bile te znamke tiskane v tiskarni Bradbury Wilkinson. Najprej na belem papirju z vodnim znakom kronice, od leta 1968 (po nekaterih navedbah že od konca leta 1967) pa na belem papirju brez vodnega znaka.

Pola znamk na kredastem papirju z robno številko 9 (poleg te obstaja še pola s številko 9A). Na 2. znamki v 10. vrstici je t.i. »Rentry«, ki se kaže v drobnih pikah na obzidju gradu na desni strani in ni preveč izrazita.

Na sploh je lažje razvrščati nežigosane znamke kot žigosane. Pri slednjih pa so v pomoč jasni žigi.

Med posameznimi tiski so razlike v robnih oznakah, manjšem razmaku med znamkami v poli (za ugotavljanje tega je potrebno imeti vsaj pare znamk) nekaj pa je tudi posebnosti.

Ena od njih, najredkejša, je obrnjen vodni znak pri vseh vrednotah (ne pa tudi pri vseh tiskih); vsi so poznani le v majhnem številu primerkov, od katerih nekateri dosegajo precej visoke, tudi petštevlične cene, kadar se sploh pojavijo na filatelističnih dražbah.

Znamke so se uporabljale zlasti na paketih in težjih letalskih pismih za tujino; oboje je bilo precej dražje kot danes. Večina uporabnikov poštnih znamk teh vrednot ni nikoli videla oziroma imela opravka z njimi.

Nekaj primerov uporabe visokih vrednot na paketih

Pretiski na Wildingih

Znamke tega tipa so bile pretiskane za Tanger (Maroko) ter za 4 zalivske države (Bahrain, Katar, Kuwait ter Muscat in Oman), za katere je takrat poštno službo opravljala Velika Britanija.

Tanger

Po sporazumu med Veliko Britanijo, Francijo in Španijo je bil Tanger razglašen za mednarodno cono leta 1924. To mesto, ki sem ga na kratko obiskal dvakrat, res deluje precej kozmopolitansko. Do leta 1927 so se tam uporabljale znamke s pretiskom *Morocco Agencies*, potem pa znamke s pretiskom *Tangier*.

Za časa Wildingov so bile pretiskane naslednje znamke:

- V letih 1952-1954 vrednote od ½ d do 1/6 z vodnim znakom Tudor,
- 1953 Kronanje Kraljice Elizabete,
- 1955 Vrednote od 2/6 do 10/-
- 1956 vrednote od ½ d do 1/3 d z vodnim znakom Sv. Edward

- 1957 (1. aprila) ob stoletnici britanske pošte v Tangerju pa vrednote od ½ d do 10/- z vodnim znakom Sv. Edwarda. 30. aprila 1957 je britanska pošta v Tangerju prenehala delovati, kar pomeni, da je bila ta serija v uporabi le en mesec.

Znamke Tangerja so bile v uporabi tudi v Veliki Britaniji; znamke z britanskim žigom so vredne le pol cene v primerjavi z uporabljenimi v Tangerju.

Kompletna serija jubilejnih znamk na kuverti prvega dne

Znamke ostalih zgoraj navedenih držav so s pretiski v drugi valuti (indijskih *annas* in kasneje *naye paisa*) in se v Veliki Britaniji niso mogle uporabljati. Pretiskane so bile podobne vrednote kot pri Tangerju (nekje kakšna več ali manj), podrobnosti so razvidne iz strokovne literature.

Uporaba Wildingov na znamkah britanskih posesti

Edina britanska posest, ki je uporabila Wildingov portret na samostojni znamki, je bila v letih 1954 - 1962 Kanada.

Tedaj so izšle:

- znamke od 1 do 6 centov (1954),
- znamke iz avtomatov (1955 in 1956) in

- znamke v zvežčičih (1955 in 1956).

Leta 1962 so izšle še frankovne znamke s fosfornim nanosom.

Kanadske znamke s Wildingovim portretom: serija zgoraj, avtomatske znamke (le 3 so bile izdane) v drugi vrstici in komplet pol iz zvežčičev (ravno tako le 3) spodaj.

Nekatere kolonije pa so uporabile Wildingov portret (včasih tudi nekoliko predelan) za sliko kraljice na znamkah z drugimi motivi.

Najprej so bile uporabljene pri znamkah, izdanih ob kronanju (106 vrednot – t.i. *Omnibus* serija, o kateri smo v našem glasilu že pisali).

Primeri uporabe Wildingov pri znamkah britanskih posesti. Povsod so prikazane zadnje tri znamke iz serije. Zgoraj Ciper, v sredini Bahami, spodaj Somalija.

Literatura in viri

1. Great Britain Specialized Stamp Catalogue Queen Elisabeth II Pre-Decimal Issues, 13th Edition, Stanley Gibbons Ltd, Ringwood 2019
2. The Stoneham Catalogue of British Stamps 1840-2016, 17th Edition, Machin Collectors Club, Spalding, 2017
3. Stanley Gibbons Commonwealth and British Empire Stamps, 1840-1970, 122 Edition, S.G London Ringwood, 2020
4. Michel Großbritannien Spezial, Schwanneberger Verlag GmbH, München, 1999
5. G B P o s t a l R a t e s , <https://gbps.otg.uk/information/rates>
6. Britain goes Decimal, članek brez navedbe avtorja in datuma
7. Wikipedia, www.wikipedia.org
8. Zasebna zbirka.

Povzetek: *V tem drugem delu mojega prispevka o Wildingih obravnavam visoke vrednote, pretiske na Wildingih in uporabo Wildingovega portreta na znamkah britanskih posesti.*

Summary: *In this second part of my article, I deal with high values, overprints on Wilding stamps as well as the use of the Wilding portrait on stamps of the British possessions.*

bostjan.petauer@siol.net

Imate morda tudi vi kak zanimiv članek za objavo v Novi filateliji? Pišite nam.

Boštjan Petauer FRPSL

Britanski mandatni teritorij Kamerun leta 1960

Francosko angleška zasedba Kameruna

Zavezniške operacije proti nekdanji nemški koloniji Kamerun so se začele takoj po začetku prve svetovne vojne, leta 1914 in končale februarja 1916. Ozemlje so v skladu z angleško-francoskim dogovorom razdelili na dva dela, pri čemer so Britanci upravljali z zahodnim delom ob meji z Nigerijo, Francozi pa z ostalim delom bivše nemške kolonije.

Mandat za upravljanje ozemlja je kasneje obema državam podelila Liga narodov, leta 1946 pa Združeni narodi.

Zaloge nemških kamerunskih znamk so našli v Freetownu na zaplenjenem nemškem parniku *Professor Woerman* in jih, verjetno v Sierra Leoneju, pretiskane C.E.F. (*Cameroons Expeditionary Force*), izdali julija leta 1915 v Duali.

Pretiskane so bile znamke od 2 pfenigov do 5 mark iz znane serije z motivom kraljeve jahte Hohenzollern, ki je bila izdana tudi za druge predvojne nemške kolonije. Obstaja kar nekaj posebnosti pretiska, nekatere izmed njih so precej drage.

Francoski poštni urad, prav tako v Duali, je pretiskal znamke Gabona z pretiskom *Corps Expeditionnaire Franco-Anglaise* (francosko-angleški ekspedicijski korpus). Čeprav pod angleško kontrolo, je pošta ostala v okviru francoskega poštnega sistema.

Francozi so kasneje za Kamerun izdajali svoje poštne znamke, Angleži pa so uporabljali znamke Nigerije, v okviru katere je bila tudi upravljana.

Britanski mandatni teritorij Kamerun

Po proglasitvi neodvisnosti francoskega mandatnega ozemlja Kamerun (1. januarja 1960) je Organizacija Združenih narodov sklenila, da je na angleškem delu, katerega poštno službo je še naprej opravljala Nigerija, treba izvesti plebiscit. Severni del se je priključil Nigeriji, južni del pa se je odločil za združitev s Kamerunom.

Za ta namen so leta 1960 pretiskali tekoče nigerijske znamke s dvovrstičnim pretiskom »*Cameroons U.K.T.T.* (Mandatno področje Združenega kraljestva v Kamerunu) in so bile v uporabi v obeh britanskih delih Kameruna, tako tistih, ki so se odločili za priključitev k Nigeriji kot tistih, ki so se odločili za združitev z bivšim francoskim Kamerunom. Veljavnost teh znamk je potekla 30. septembra 1961.

Literatura in viri

1. Great Britain Specialized Stamp Catalogue Queen Elisabeth II Pre-Decimal Issues, 13th Edition, Stanley Gibbons Ltd, Ringwood 2019
2. Zasebna zbirka

Pretiskane nigerijske znamke

Povzetek: Članek obravnava filatelijo nekdanje nemške kolonije Kamerun, ki so jo zasedle britansko-francoske čete leta 1914 s poudarkom na edini britanski seriji tega območja, izdani ob referendumu leta 1960.

Summary: My article deals with the postal development of ex-German Colony Kamerun which was occupied by joint British-French Occupation force in 1914, with special emphasis on the only British issue of this area, issued in connection with referendum in 1960.

bostjan.petauer@siol.net

Še ena izvirna razstava Toneta Petka

Neutrudni promotor filatelije Tone Petek je marca 2024 v Celju na Stokovnem izobraževalnem centru Alme M. Karlin pripravil še eno zanimivo filatelistično razstavo o kulinariki.

Razstavo so popestrile fotografije izvirnih jedi, recepte pa so si obiskovalci razstave lahko prebrali ob skeniranju QR kode, v živo pa preizkusili ob odprtju razstave.

veni.ferant@gmail.com

Veselko Guštin

Zgodba o pismu – 23

Pismo s Sl. 1 je bilo poslano kot priporočeno iz Maribora (MARIBOR 2a 31.V. 47 16) v Bovec. Poštšina je bila obračunana 5 din za pisemsko ovojnico (manj kot 20 g) in 7 din za priporočnino v »tujino«. Tedaj je bil Bovec namreč del cone A Slovenskega primorja in Istre.

S posebno pozornostjo si velja prebrati naslov. Poleg slovenskega imena je napisano še »Plezzo«, to je italijansko ime za Bovec. Označena je »Zona A«.

Previdnost ni bila odveč, saj je pismo potovalo preko Trsta (5.6.47) in Gorice (6.6.47) ter končno prispelo v Bovec (7.6.47). In to v dobrem tednu dni. Vsekakor pohvale vredno!

Šolala se je v »Istituto femminile di educazione delle Dame Inglesi« (Ženski izobraževalni zavod za angleške dame) v Meranu. Šola je leta 2023 praznovala 300. obletnico delovanja. Danes nanjo spominja muzej.

Angleške dame so oblikovale žensko šolstvo na Tirolskem, hkrati pa so ustvarile enake možnosti med spoloma. Cele generacije deklet in žensk so se izobraževale pri "Angležih", ne glede na njihov socialni izvor. Da se je Lidija šolala tu, kaže na to, koliko je oče Pirc dal na kakovostno vzgojo svojih dveh hčera.

Pozneje se je izobraževala še v Mariboru (Šola gospodinjstva) do leta 1936.

Slika 1. Sprednja stran pisma.

Še nekaj o prejemniku pisma: Lidija Pirc je bila kot dvojčica rojena marca leta 1918 v Arnoldsteinu (Podkloštru). Druga dvojčica je umrla. Pirčevi so se umaknili k svoji sorodnici sestrični, medtem ko je med 1. svetovno vojno večina Bovčanov bila premeščena v Bruck an der Mur. Konec leta 1918 se je družina Pirc vrnila v porušeni Bovec, ki je že bil pod novimi gospodarji Italijani.

Slika 2. Zadnja stran pisma z obema tranzitnima žigoma: Trst, Gorica. Vidna sta dva koščka lepilnega traku. Nista od cenzure, ampak s pošte. Kot vemo, smo v Jugoslaviji morali priporočena pisma za tujino oddajati odprta!

Lidija si je takrat veliko dopisovala tudi s prijateljicami s Štajerske. Očitno se jih je rada spominjala, saj se ji v pismu prijateljica Marica zahvaljuje za poslane »oranže«, limone in »cukre«, ki jih je bil mali Marjanček zelo vesel in jih v Mariboru tedaj ni bilo.

Iz pisma se da razbrati tudi, da paket ni šel po pošti, ampak ga je osebno prinesel »Mlekuž iz Bovca«.

Slika 3. Od leve proti desni so: angleški vojak, oče Pirc, Lidija drži tablo RAP, mati Josipina in Majda Vojcički. V ozadju pa je še nekaj vojakov. Levo se vidi džip angleških vojakov.

Slika je nastala med zasedbo anglo-ameriške vojske. Darinka Kravanja, Lidijina starejša sestra, je zadaj zapisala, da je fotografija nastala med julijem 1945 in septembrom 1947.

Njihova hiša (nekoč gostilna, hotel in prodajalna) je bila urejena kot "Pomožna postojanka polka" (RAP, *Regimental Aid Post*) za zavezniške vojake v coni A.

Z bojišča so ranjenega vojaka z nosili prenesli do Pomožne postojanke polka njegove enote, od koder so ga evakuirali z reševalnim vozilom v bolnišnico.

Hiša še danes stoji v Bovcu ob glavni cesti, kjer je desno spodaj "papirnica".

veselko.gustin@gmail.com

Veni Ferant

Prosim, ne tako!

Pred časom mi je v roke prišla ta razglednica. Le kaj sem lahko z njo drugega storil, kot to, da sem jo oddal med star papir. Žal.

Danes zbiralci vemo, da takšno izrezovanje znamk z razglednic ni pravilno, četudi se nam na prvi pogled zdi znamka veliko vredna. Večina pisem in razglednic bi bila danes vredna več, če se jih ne bi lotili s škarjami.

Med brskanjem po starih časopisih iz leta 1909 sem v „Narodnem dnevniku“ naletel na množico objav, ko so se v imenu „Podružnice sv. Cirila in Metoda“ zahvaljevali premnogim darovalcem za tisoče tako nabranih poštne znamk. Poglejte si samo število znamk, nabranih na Vranskem (preko 40.000 znamk)!

v Iz Vranskega „Podružnica sv. Cirila in Metoda“ je zopet poslala v Ljubljano 10.000 poštne znamk, ki jih je nabrala vrla naša mladina. Potrjujemo z veseljem, da je poslala vranska podružnica družbi v Ljubljani do sedaj že 40.000 poštne znamk. Najmarljivejša, kakor čebelica pridna nabiralka Danica Megličeva, jih je nabrala 18.000 Živela!

Vir: Narodni dnevnik, 16.4.1909, leto I., št. 85

veni.ferant@gmail.com

Igor Pirc

Listamo staro strokovno literaturo

*V roke mi je prišla revija formata Nove filatelije, imenovana **sammler-dienst** založnika Karla Ihla iz Coburga v Nemčiji. Celoten naziv revije, preveden v naš jezik, je Zbirateljska služba, strokovni časopis za vso filatelijo in numizmatiko.*

Podatki na ovitku povedo, da revija izhaja že 25 let in da je številka izšla 13. julija 1974. Ker je od tedaj minilo 50 let, sem jo prelistal, da vidim, kako se je v pol stoletja spremenilo zbiranje in pogledi nanj.

Prvo, kar sem takoj opazil, so reklame trgovcev in dražbenih hiš – 62 strani, polovica pred in polovica za vsebino. Večji trgovci ponujajo oglase na več straneh, pa mnogo manjših, po dva, trije, pet na eni strani. Kaj so ponujali? Predvsem posamezne znamke po kataloških številkah (*Michel*), velika je ponudba ovitkov prvega dne, pa tudi nežigosanih zbirk posameznih držav po letnikih in vsakoletne novosti po državah (očitno pošte takrat še niso nudile abonmajev). Velika je ponudba količin (t.i. *Massenware*). Po drugi strani pa povpraševanje po artiklih, ki jih trgovcem in na trgu manjka. Nekateri avkcionarji so prirejali celo vsakotedenske dražbe.

Vsebina revije v sendviču med reklamami obsega 61 strani, torej drugo polovico revije. Največ pozornosti je posvečeno novim izdajam znamk doma in po svetu – na sedmih straneh so podrobno opisane novosti v 14 evropskih in 52 prekomorskih državah, vse so na črni podlagi na 14 straneh in pol tudi prikazane. Jugoslavija je tedaj omenjena z izdajo *Spomenikov revolucije* in doplačilnico *Olimpijski teden*, izdelek A. Milenkovića.... Ugotavljam, da zbiralci takrat niso imeli drugih virov o novostih, saj je bila tretjina revije posvečena novim izdajam. V uvodnem članku urednika Joachima H. Krebsa *Rund*

um die Philatelie (O filateliji) pa ob stoletnici Svetovne poštne zveze (UPU) izstopa naslednje poziv, ki ga zaradi aktualnosti podajam v celoti:

»V letu 1974, jubilejnem letu Svetovne poštne zveze »sammler-dienst« predlaga poštnim avtoritetam posamezni držav: Vseh preko 150 članic Svetovne poštne unije bi morale izoblikovati modus, ki bi se mu prostovoljno podredile pri novih izdajah. Ne more iti v nedogled (*Ad infinitum*), da dežele, v katerih 95 odstotkov prebivalstva v enem letu komaj vidi eno pismo, pa so mogoče povrhu še nepismeni, izdajajo »tekoče metre« znamk. In, če te izdaje znamk porazdelimo po tematikah in če naj bi imele zvezo z deželo, ki jih je izdala, ali če naj bi bile nove izdaje v odvisnosti od letnega prispevka Svetovni poštni zvezi, ne ostane kaj dosti. Na dolge proge je takšna ureditev v interesu vseh držav, da se tako ne bi afriške ali azijske male države s tematiko obešale na Piccasojeve slike, ali evropsko arhitekturo, služile z izdajami znamk z Beckenbauerjem ali Pelejem (op. prev. Takrat najbolj popularnih nogometišev), ali na razne svetovne kampanje... Prostovoljna ureditev na predlog dežel CEPT (Op. prev. European Conference of Postal and Telecommunications Administrations, organizacija ustanovljena 1959), dodelana v okviru Svetovne poštne unije jeseni 1974, bi zelo koristila filateliji. Seveda je to težka naloga, ampak prav to bil moralo spodbuditi, da izkoristimo možnosti.«

ipirc711@gmail.com

Boštjan Petauer FRPSL

Uporaba loterijske srečke kot poštne znamke

Prodaja tridelnega loterijskega sklopa (v formatu 75 x 115 mm) v korist norveškega sklada za pomoč beguncem je potekala na norveških poštah.

Bili so v zvežčkih po 50 kosov. Pri posamezni prodaji je zgornji del ostal v zvežčku, ostala dva dela pa sta bila izročena kupcu.

Tisti kupci, ki so kupili celoten zvežčič, so dobili vse tri dele. Ko so odtrgali srednji del, so lahko spodnji del uporabili kot veljavno znamko za 50 øre v notranjem prometu. Uporaba je bila možna le med 6. 6. in 10. 6. 1964. Celotno srečko so prodajali po 2,50 kron; od tega sta šli 2 kroni v korist navedenega sklada, 50 øre pa za poštnino. Osebo mi ni poznan noben podoben primer uporabe loterijske srečke (tudi) v poštne namene.

Spodnji del loterijske srečke, uporabljen kot poštna znamka

Literatura in viri

1. Norgeskatalogen 2006, Specialized Catalogue of the Postage Stamps of Norway, Oslo Filatelistenklubb, Oslo 2005
2. Michel Nordeuropa 2013/2014, Schwanneberger Verlag GmbH, Ohmstraße 85716 Unterschleißheim, 2013
3. Lastna zbirka

Povzetek: *V prispevku obravnavam primer uporabe loterijskega listka kot poštne znamke na Norveškem leta 1964.*

Summary: *In my article I deal with the use of Lottery ticket as postage stamp in Norway in 1964.*

bostjan.petauer@siol.net

Gregor Turk

Borovniški viadukt

Na obrobju Ljubljanskega barja je nekoč stal eden največjih železniških viaduktov v Evropi, ki je bil ovekovečen tudi na več razglednicah in na eni od znamk iz serije Ljubljanska pokrajina – Provinz Laibach, izdanih med 2. svetovno vojno v času nemške zasedbe Slovenije.

Borovniški viadukt na železniški trasi Dunaj – Ljubljana – Trst (t.i. južni železnici) je bil eden največjih premostitvenih železniških objektov v Evropi in hkrati edini dvonadstropni viadukt v Sloveniji (slika 1). Viadukt je v dolžino meril **561 m**, visok pa je bil **38 m**. Projektiranje viadukta je vodil avstrijski gradbeni inženir Benečan **Carl von Ghega**, ki je bil leta 1851 za svoje zasluge pri izgradnji železniškega omrežja Habsburške monarhije povzdignjen v plemiški stan z nazivom vitez⁽¹⁾.

Slika 1: Izvimi načrt za borovniški viadukt Carla von Ghege iz leta 1850 (vir Wikipedia).

Viadukt so pričeli graditi leta 1850, dokončan pa je bil leta 1856. 28. oktobra 1856, tik pred obiskom cesarja Franca Jožefa v Ljubljani, je preko dvotirnega viadukta poskusno zapeljal prvi vlak. Ker je viadukt premoščal globoko zajedo Ljubljanskega barja med Krimskim hribovjem in Menišijo, so ga postavili na brano iz 4.000 hrastovih pilotov, na katere so namestili 24 zidanih stebrov iz podpeškega kamna. Med stebri je bilo v spodnji etaži 22, v zgornji etaži pa 25 opečnatih obokov. Pri gradnji je bilo porabljenih 32.000 m³ lomljenega kamna, 31.000 m³ obdelanih kamnitih blokov in približno pet milijonov opek. Ocenjen strošek gradnje je bil 2 milijona goldinarjev, kar bi danes zneslo

Slika 2: Borovniški viadukt na dveh neodposlanih razglednicah, na desni razglednici iz leta 1923 prikazana Borovnica z župnijsko cerkvijo Sv. Marjete in viaduktom.

okrog 40 milijonov evrov⁽²⁾. Borovnica z viaduktom iz obdobja pred 2. svetovno vojno je prikazana na *sliki 2*.

Na razglednici na *sliki 3*, ki jo je založil lastnik borovniške restavracije Anton Drašler in je bila poslana 7. maja 1910, je prikazana Borovnica (nemško Franzdorf) z viaduktom na začetku 20. stoletja. Izgradnja celotne trase med Ljubljano in Trstom je bila velik inženirski podvig, saj je bilo treba prečiti Ljubljansko barje, zgraditi več viaduktov in predorov, izziv pa je predstavljala tudi višinska razlika z najvišje ležečo točko 603 m v Postojnskih vratih. Vlak z Dunaja v Trst in nazaj je v tistih časih vozil trikrat dnevno. Za razliko od konjske vprege, ki je za to pot potrebovala 8 dni, je brzi vlak potreboval le še 16 ur.

Slika 3: Borovniški viadukt – razglednica, poslana maja leta 1910, frankirana z znamko s podobo cesarja Franca Jožefa za 5 hellerjev, veljavno tarifo za razglednico v notranjem prometu.

Takoj na začetku 2. svetovne vojne je umikajoča se jugoslovanska vojska 10. aprila 1941 razstrelila del mostu (posledice so vidne na *sliki 4*), a so na manjkajočem delu viadukta italijanski vojaki hitro postavili 223,5 m dolg železen premostitveni most (*slika 5*), t.i. Roth-Waagnerjevo konstrukcijo⁽³⁾ in proga je bila ponovno prevozna že 29. junija 1941. Po kapitulaciji Italije⁽⁴⁾ so Nemci zaradi nevarnosti vse večjega števila letalskih napadov preventivno zgradili obvozno progo mimo viadukta. Viadukt so med vojno od 25. februarja 1944 naprej večkrat bombardirali zavezniki. Po zadnjem močnem letalskem zavezniškem bombardiranju 28. decembra 1944 deloma zrušenega in neprevoznega viadukta niso več obnovili.

Slika 4: Delno porušen borovniški viadukt aprila 1941

Slika 5: Borovniški viadukt z Roth-Waagnerjevo premostitveno konstrukcijo – razglednica, poslana julija leta 1941, frankirana z 2 znamkama Imperiale za 15 centesimov⁽⁵⁾, kar je bila veljavna tarifa za pošiljanje razglednic v tujino (Milano).

Preostali del viadukta so postopoma do leta 1950 porušili in danes v Borovnici lahko vidimo samo še del kamnitega stebra, ki je bil 22. februarja 1992 razglašen za nepremični spomenik lokalnega pomena. Naj kot zanimivost povem, da so ob pomanjkanju gradbenega materiala po 2. svetovni vojni prebivalci Borovnice in bližnjih krajev opeke iz porušenega mostu očistili in uporabili pri gradnji hiš, iz opeke borovniškega mostu je bila zgrajena tudi hiša mojega dedka v vasi Jezero pri Podpeči.

Ker je že v času gradnje in še nekaj desetletij kasneje viadukt veljal za največji zidani premostitveni objekt v Evropi, je bil iz tega razloga upodobljen na številnih razglednicah in fotografijah, svoje mesto pa je dobil tudi na znamki, izdani v času nemške zasedbe Slovenije. Znamka je bila izdana marca leta 1945 v sklopu dvojezične izdaje Provinc Laibach – Ljubljanska pokrajina (t.i. Rupnikova serija), v vrednosti 20 centesimov v rdečerjavi barvi (slika 6). Znamka z motivom borovniškega viadukta je bila izdana v nakladi 106.360 kosov⁽⁶⁾. V katalogu Slovenika je razvrščena pod številko 47, v katalogu Michel pa pod DE-LA 47. Znamka je zobčana linijsko 10½ : 11½. Poskusni tiski so bili pred redno izdajo znamk izdelani v drugih barvah, borovniški viadukt je bil, kot lahko vidite na sliki 6, natisnjen v modri barvi.

Slika 6: Borovniški viadukt na znamki za 20 centezimov izdaje nemških zasedbenih znamk za Ljubljansko pokrajino (Provinc Laibach) iz leta 1945 in poskusni odtis v modri barvi (iz zbirke mag. Boštjana Petauerja).

Celotna serija Ljubljanske pokrajinske izdaje zajema 16 različnih motivov z vrednotami od 5 centezimov do 30 lir izdanih med **7. aprilom 1945** in **3. majem 1945**.

Na znamkah so upodobljeni naslednji motivi iz Ljubljanske pokrajine: Križna jama pri Ložu (5 cent.), Cerkniško jezero (10 cent.), viadukt v Borovnici (20 cent.), kmetija na Ljubljanskem barju (25 cent.), Kapiteljska cerkev v Novem mestu (50 cent.), Ribnica na Dolenjskem (75 cent.), Ljubljanski grad (1 L.), Kočevje z glavnim trgom in župnijsko

cerkvijo (1,25 L.), slap v Peklu pri Borovnici (1,50 L.), samostan v Kostanjevici na Krki (2 L.), grad Turjak (2,50 L.), grad Žužemberk (3 L.), Mirna ob reki Krki (5 L.), grad Otočec na reki Krki (10 L.), dolenska kmečka hiša (20 L.), Tabor nad Cerovim pri Grosupljem z utrjeno cerkvijo (30 L.). Znamke so bile natisnjene tiskarni Ljudska tiskarna v Ljubljani na polah po 100 znamk v globokem raster tisku.

Slika 7: Uporaba znamk iz Ljubljanske pokrajinske izdaje na filatelistično navdahnjeni dopisnici

Na *sliki 7* je prikazana filatelistično navdahnjena dopisnica takratnega člana Filatelističnega krožka Vrhnika, ki je bila tik pred osvoboditvijo⁽⁷⁾ poslana s priporočeno pošto iz Vrhnike (nemško Oberlaibach) na domači naslov na Vrhniki in je žigosana z žigom številka 3 in datumom 3. maj 1945. Na naslovni strani je na dopisnici Kraljevine Italije pretiskan italijanski grb in dotiskan dvojezični napis Postkarte – dopisnica. Vrednotnica z natisnjeno znamko za 50 cent. v vijoličasti barvi je pretiskana z grbom Ljubljanske pokrajine oz. motivom orla vojvodine Kranjske in dvojezičnim pretiskom Ljubljanska pokrajina – Provinz Laibach v črni barvi.

Dopisnica najbrž ni potovala, saj se tarife za priporočeno pošiljko glede na podatke iz Michel Spezial kataloga ne ujemajo. Po katalogu je tarifa za dopisnico v notranjem prometu znašala 30 cent, priporočnina pa 1,25 lire. Res pa je, da je pri tarifah iz tistega obdobja, vsaj kolikor je meni znano, še vedno nekaj nejasnosti. Na hrbtni strani je nalepljenih osem znamk iz serije pokrajinske izdaje (med njimi tudi tista z motivom borovniškega viadukta) in ena doplačilna znamka s pretiskom. Vse so žigosane z vrhniškim žigom številka 2 in istim datumom kot na naslovnici, vendar se razlikuje ura. Še drobna zanimivost, takoj po osvoboditvi Vrhnike, so z dvokrožnega žiga izklesali nemško ime Oberlaibach.

Po koncu 2. svetovne vojne so bile nemške zasedbene znamke Ljubljanska pokrajina – Provinz Laibach na območju Ljubljane uporabljene kot pomožna izdaja (provizorij) s črnim ali rdečim pretiskom (samo na vrednoti za 1 L.) v knjigotisku z naslednjo vsebino: JUGOSLAVIJA – SLOVENIJA – JUGOSLAVIJA, levo zgoraj nad obrisom morja in Triglava je petokraka zvezda, desno spodaj pa datum 9.V.1945, datum osvoboditve Ljubljane in uradnega konca 2. svetovne vojne v Evropi (sam izgled pretiska prikazuje *slika 8*).

Znamke pomožne izdaje so bile pretiskane v tiskarni ljubljanske poštne direkcije in so bile izdane **7. junija 1945**⁽⁸⁾. Znamke so ohranile nazivno vrednot v centesimih in lirah. V

poštnem prometu so bile le kratek čas, saj so veljale **le do 30. junija 1945**⁽⁹⁾. Lahko rečemo, da so bile to prve veljavne znamke z napisom Slovenija.

Pretiskana znamka z motivom borovniškega viadukta je ohranila prvotno nominalo 20 cent.. V katalogu Slovenika je razvrščena kot začasna izdaja pod številko 3, v katalogu Michel pa pod YU-SLOW-3. V katalogu Michel je navedena naklada v višini 100.400 kosov. Med znamkami iz te pomožne serije je kar nekaj napak z dvojnimi ali obrnjenimi pretiskom, zaradi manjše naklade in s tem večjega zanimanja filatelistov pa je nastalo tudi nekaj ponaredkov, nekateri celo z originalnimi klišeji.

Slika 8: Začasna (pomožna) izdaja s pretiskom iz leta 1945 – borovniški viadukt na znamki za 20 centezimov in predstavitev vsebine pretiska.

Poštno zgodovinsko vrednost in dejansko uporabo pomožne izdaje znamk iz leta 1945 dokazuje priporočeno pismo na *sliki 9*. Pismo je frankirano s 6 znamkami v skupni vrednosti 3 lir in 50 centesimov (1,5 L + 1,5 L + 20 cent. + 20 cent. + 5 cent. + 5 cent.) in je bilo 14. junija 1945 poslano iz Ljubljane v Zagreb, kjer je bilo podvrženo cenzuri. Pošta ga je zaradi nepoznanega naslovnika vrnila pošiljatelju. Na njem sta med drugim tudi dve znamki z motivom borovniškega viadukta.

Slika 9: Uporaba znamk pomožne izdaje s pretiskom iz leta 1945 na priporočenem pismu, poslanem iz Ljubljane (iz zbirke dr. Veselka Guština).

Morda vas bo prispevek spodbudi k radovednosti, zato lahko več več bogatega slikovnega gradiva in zanimivih podrobnosti o viaduktu najdete na spletni strani <https://borovniški-viadukt.si>, o pokrajinski izdaji znamk Ljubljanska provinca pa v navedeni literaturi.

Za pomoč in nasvete pri pripravi prispevka ter dovoljenje za uporabo pisma in poskusnega odtisa iz zasebne zbirke se zahvaljujem dr. Veselku Guštinu in mag. Boštjanu Petauerju.

Opombe:

- 1 Nemški izraz za naziv vitez je Ritter.
- 2 Kupna moč 1 goldinarja (nemško Goulde) je po preračunu Avstrijske narodne banke leta 1850 veljala toliko, kot današnjih 21,91 EUR, leta 1956 pa le še 18,40 EUR. In še ena drobna zanimivost v zvezi z goldinarjem, župnik iz Dovja Jakob Aljaž je leta 1895 od občin Dovje in Mojstrana odkupil vrh Triglava (16 m²) za natanko 1 goldinar!
- 3 Roth-Wagnerjeva konstrukcija je v ob koncu 1. svetovne vojne že premoščala med vojno delno porušen solkanski kamniti most, po obnovi pa so Italijani konstrukcijo uskladiščili in jo ponovno uporabili v Borovnici.
- 4 Delegaciji zahodnih zaveznikov in italijanske vojske sta dokument o kapitulaciji (oz. po razumevanju Italijanov premirju) podpisali 3. septembra 1943 v kraju Cassibile na Siciliji. Pet dni pozneje, 8. septembra 1943, sta to javno (po radiju) razglasila vrhovni poveljnik zavezniških sil general Dwight D. Eisenhower in italijanski maršal Pietro Badoglio. Dan pozneje, 9. septembra 1943, so ozemlje Ljubljanske pokrajine zasedli Nemci.
- 5 Italijanski izraz centesimo v slovenskem prevodu pomeni stotin.
- 6 Podatki o nakladi se razlikujejo, podatek 106.360 znamk navajajo katalogi Michel, Slovenika in Katalog poštanskih maraka Jugoslovenskih zemalja 1991, Lutz pa v svoji knjigi navaja naklado 129.300 znamk.
- 7 Vrhnika je bila uradno osvobodjena 6. maja 1945, ko so borci 29. hercegovske divizije NOV po celodnevem spopadu prisilili nemške enote k umiku v smeri Ljubljane. Borovnica je bila osvobodjena dan prej, 5. maja 1945.
- 8 112. razglas o pretisku poštних znamk direkcije pošte v Ljubljani po naredbi ministrstva za finance, Uradni list slovenskega narodno osvobodilnega sveta in narodne vlade Slovenije (številka 11, 23. junij 1945).
- 9 127. razglas direkcije pošte, telegrafa in telefona v Ljubljani, Uradni list slovenskega narodno osvobodilnega sveta in narodne vlade Slovenije (številka 14, 4. julij 1945).

LITERATURA IN VIRI:

Tadej Brate, Borovniški viadukt, Zgodovinsko društvo Borovnica, Grafika-M, Borovnica, 2007

Martin Ivanič, Slovenika, Slovenska nacionalna enciklopedija, založba Mladinska knjiga, 2011

Martin Velikanje, Slovenika, Katalog poštних znamk, celin in doplačilnih znamk 2020, Vila magnus, 2020

Michel, Europa 2020, Band 6: Westlicher Balkan, Schwaneberger Verlag, 2020

Michel Deuchland Spezial 2022, Band 1, 1849 bis April 1945, Schwaneberger Verlag, 2022

Jugomarka, Katalog poštanskih maraka Jugoslovenskih zemalja 1991, Forum, Novi Sad, 1991

Wikipedija, Borovniški viadukt
(https://sl.wikipedia.org/wiki/Borovni%C5%A1ki_viadukt#)

Lokalna akcijska skupina Barje: Borovniški viadukt 1850 -1944
(<https://borovniski-viadukt.si/>)

Miroslav Mršol, Slovenija in Slovenci pod zbiralčevo lupo, Filatelistični zbornik I./1983, Filatelistična zveza Slovenije, 1983

Lutz Hans Dieter, Milan Štamcar, Igor Pirc, Provinz Laibach - Landspost der Provinz Laibach 1941-43 und 1943-45, Association Internationale des Journalistes Philatéliques, 2011

Mirjan Kuhelj, Ljubljanska pokrajina 1941/1945, Mobitel d.d, Gorenjski tisk, Kranj, 2004

Uradni list slovenskega narodno osvobodilnega sveta in narodne vlade Slovenije, letnik I/II., številka 11, z dne 23. junij 1945, Arhiv Republike Slovenije, SiStory, Uradni listi

Uradni list slovenskega narodno osvobodilnega sveta in narodne vlade Slovenije, letnik I/II., številka 14, z dne 4. julij 1945, Arhiv Republike Slovenije, SiStory, Uradni listi

Eurolgisch, Historischer Währungsrechner, Oesterreichische Nationalbank
(<https://www.eurolgisch.at/docroot/waehrungsrechner/#/>)

Priporočeno pismo s provizoriji, zasebna zbirka, dr. Veselko Guštin

Poskusni odtis borovniškega viadukta, zasebna zbirka, mag. Boštjan Petauer

Razglednice in znamke, zasebna zbirka, Gregor Turk

Keywords: Borovnica Viaduct, landscape stamps Provinz Laibach – Ljubljanska pokrajina 1945, overprinted provisional issue in the Ljubljana area in June 1945

Abstract: *On the outskirts of the Ljubljana Marshes once stood one of the largest railway viaducts in Europe, which was also immortalized on several postcards and presented on one of the stamps from the series Provinz Laibach – Ljubljanska pokrajina (Ljubljana Landscape), issued during the German occupation of Slovenia in World War II.*

Summary: The Borovnica Viaduct on the railway line Vienna - Ljubljana - Trieste (the so-called Southern Railway of the Austro-Hungarian Empire) was one of the largest railway bridging structures in Europe. The viaduct was built in 1856 and measured 561 m in length and was 38 m tall. At the beginning of World War II, on 10th of April 1941, the retreating Yugoslav army demolished one part of the bridge. The Italian soldiers quickly built a 223.5 m long iron bridge to bridge the missing part of the viaduct (the so-called Roth-Waagner construction). The Viaduct was bombed by Allied forces several times

during the war, starting on 25 February 1944. After the last heavy aerial bombardment on 28th of December 1944, the partially collapsed and impassable viaduct was never rebuilt again. The remaining part of the viaduct was gradually demolished by 1950.

The stamp featuring the Borovnica Viaduct was issued in March 1945 as a part of the bilingual issue Provinz Laibach – Ljubljanska pokrajina, the so-called Rupnik series of 16 landmark stamps. Borovnica Viaduct was printed in red-brown colour with a value of 20 centesimi. As World War II soon ended (officially on the 9th of May 1945), the Slovenian authorities overprinted the remaining stock of stamps and used them as a provisional issue in the Ljubljana area valid from 7th of June until 30th of June 1945. As both periods of use of the Provinz Laibach – Ljubljanska pokrajina stamps (original and overprinted) were relatively short, letters using these stamps are pretty rare.

turk.gregor@siol.net

Tomazu Zajcu v spomin

Tomaž Zajc je imel komaj pet let, ko je med drugo svetovno vojno sredi noči na vrata njihovega stanovanja v Ljubljani glasno potrkal Gestapo. Aretirali so Regino in njenega moža Ladislava Zajca, njenega sina, petletnega Tomaža, pa je njegova varuška Savica rešila tako, da ga je v zadnjem hipu prek balkona predala družinski prijateljici v sosednjem stanovanju. Tomaž Zajc je imel neverjetno srečo, da je kot petletni otrok preživel drugo svetovno vojno v Ljubljani. Ampak tudi sreča bi bila premalo, odločil je pogum mnogih ljudi, predvsem pa njegove varuške Savice.

Kasneje ga je zaznamovalo tesno prijateljstvo s slovenskim olimpijcem Leonom Štukljem. Trikratni olimpijski zmagovalec Leon Štukelj je svojo rehabilitacijo začel doživljati pozno. Prelomen dogodek je bila univerzijada v Zagrebu leta 1987. Vodja Mednarodnega olimpijskega komiteja Juan Antonio Samaranch je namreč tedaj ugotovil, da je Štukelj najstarejši živeči

olimpijcem. *"In naenkrat so imeli Štuklja radi vsi,"* je spet ironično izjavil Zajc, takrat državni sekretar za turizem, ki je tako postal nekakšen Štukljev angel varuh.

Zajcu pa je Štukelj zaupal. Skupaj sta nato prepotovala več kot 30 držav. Kot gosta Mednarodnega olimpijskega komiteja sta bila v vseh mestih, kjer je na olimpijskih igrah, tedaj še na stadionih, Štukelj osvajal olimpijske medalje (Berlinu, Amsterdamu in Parizu). Krona vsega pa je bil obisk olimpijskih iger v Atlanti leta 1996.

Tomaž Zajc je bil dolgoletni član FD Ljubljana. Spominjamo se ga predvsem kot zbiralca "zajčkov", tako na znamkah kot na razglednicah. Poleg tega je imel veliko, verjetno največjo v Sloveniji, zbirko znamk s tematiko športa. Umrli je decembra 2023. Radi se ga bomo spominjali.

Gerhard Freund, prevedel Igor Pirc

Pingvin pozdravlja človeško ribico

V tem prispevku gostujočega avtorja vam predstavljamo primer povezave med najjužnejšim poštnim uradom na svetu in poštnim uradom pod zemljo.

Najjužnejši poštni urad na svetu

V kraju Port Lockroy na otoku Goudier se v naravnem zalivu Antarktičnega polotoka nahaja najjužnejši poštni urad na svetu. Čisto natančno povedano se zgradba nahaja na 64°49' S in 63°30' W. Sprva je bil Port Lockroy kitolovska baza ter kasneje vremenska in radijska postaja, ki je bila leta 1962 opuščena.

Desetletja zatem so zgradbo prepustili vetru, ledu in snegu. Leta 1995 pa so zgradbo spomeniško zaščitili in v naslednjih letih tudi obnovili. Dandanes je ena od najbolj priljubljenih turističnih atrakcij Antarktike, ki je hkrati muzej, trgovina s spominki in tudi poštni urad. Upravlja jo *Sklad za dediščino Antarktike*.

nov (*gentoo penguin – Pygoscelis papua*) in vplive zaradi turističnih obiskovalcev.

Križarka v pristanišču. Foto: Lucy Dorman.

Zaradi zaščite smejo turisti pristopati samo na določene dele otoka in še to po predvidenih poteh. Kot izgleda, vpliva turistični obisk na pingvine pozitivno, saj prisotnost ljudi odganja plenilske galebe. Postaja je zasedena v času antarktikega poletja, tj. od novembra do konca februarja. Na poštnem uradu so na voljo izključno znamke BAT – Britanskega Antarktičnega Ozemlja. V uporabi je tudi poseben poštni žig.

Port Lockroy. Foto: Laura MacNeil.

V Port Lockroyu se zaustavljajo številne potniške križarke. Poleg poštarja so na postaji zaposleni tudi trije raziskovalci, ki raziskujejo obnašanje oslovskih pingvinov.

Znamke je mogoče naročiti preko spletne strani Filatelističnega urada Falklandskih otokov (www.falklandstamps.com). Kogar to zanima, lahko razglednice in druge filatelistične zadeve naroči pri *UK Antarctic Heritage Trust UKAHT* v Port Lockroyu. Pošiljatev neposredno iz Port Lockroya vam ponuja UKAHT za prispevek petih funtov. Za vsa vprašanja se lahko obrnete na e-naslov: info@ukaht.org ali preko domače strani www.ukaht.org.

Absolutno najjužnejši poštni urad na svetu leži le nekaj sto metrov od geografskega južnega tečaja v Scottovi in Amundsenovi postaji Združenih držav Amerike. Vendar je to vojaški poštni urad ameriških zračnih sil (*United States Air Force*) in ne civilno/javno dostopen poštni urad.

Poštni urad v Postojnski jami

15. avgusta 1899 so odprli v plesni dvorani Postojnske jame, petsto metrov oddaljeno od vhoda v jamo, prvi podzemni poštni urad na svetu. Razglednice so bile žigosane s posebnim žigom z napisom *Adelsberger Grotte – Postojnska jama*. Sprva je bil poštni urad odprt le ob posebnih priložnostih. Od leta 1911 pa je deloval vsak dan. Do konca prve svetovne vojne je bila Postojna v Avstro-Ogrski (med vojno je bil v uporabi tudi posebni vojaški žig). Ker je bila Avstrija na strani poražencev, je zahodni del današnje Slovenije do srede druge vojne zasedla Kraljevina Italija. Tedaj je bila Postumia (Postojna) del Tržaške pokrajine in se je nahajala blizu meje z Jugoslavijo.

Pod Italijo so leta 1927 uredili v Koncertni dvorani, 1200 metrov od vhoda v Jamo, poštni urad, ki so ga opremili s čisto italijanskim žigom *Postumia (Grotte) Trieste*.

Port Lockroy, kot ga je v svoj objektiv ujela fotografinja Rachel Morris.

Po letu 1922 je tal del današnje Slovenije preživel enako usodo poitaljevanja prebivalstva pod fašizmom kot Istra in deli Dalmacije. Posledično je bila poleg preganjanja ipd. prepovedana tudi raba slovenščine in hrvaščine. To se je kazalo tudi v spremljajočem tekstu razglednic, ki je bil samo v italijanščini.

Po drugi svetovni vojni je mesto postalo del novostanovljene jugoslovanske države, kamor je sodila tudi takratna republika Slovenija. Tudi v tem času je poštni urad v Jami deloval in uporabljal jugoslovanski poštni žig.

Po razglasitvi neodvisnosti Slovenije leta 1991 je bila zanj pristojna Pošta Slovenije. Leta 2011 so vse razglednice, oddane v Koncertni dvorani, žigosane z napisom *6230 Postojna – Postojnska jama*.

Poštna pot pisma iz Port Lockroya na poštni urad Postojnska jama

Pismo je bilo oddano v Port Lockroyu / Antarktika (najjužnejši poštni urad na svetu), naslovljeno na pošto Postojnska Jama/Slovenija (Urad v Postojnski jami). Na pismu so štiri poštne znamke BAT (British Antarctic Territory) in poštni žig *British Antarctic Territory – Port Lockroy* ter datum 16. 12. 2023.

Naslovna stran pisma, poslanega z Antarktike v Postojno.

Na levi strani je žig postaje v rdeči barvi z datumom 16. 12. 2023. Pismo je zapustilo otok 20. decembra 2023 z ladjo MS Roald Amundsen v lasti ladijske družbe Hurtigruten Expeditionen, le-ta jo je v Stanleyu na Falklandskih otokih predala naprej. Le-tu so jo ročno sortirali po deželah, predno je šla naprej z enim od letal, ki leti dvakrat tedensko v RAF Brize Norton v Veliki Britaniji (*Royal Air Force*).

Tam je pismo prevzela *Kraljeva pošta* in ga posredovala v smer Slovenije. Pismo je prispelo v Jamski poštni urad Postojna 17. 01. 2024. V pismu je bila razglednica

Vsebina sporočila: Pozdravi z najjužnejšega poštnege urada sveta v edini jamski poštni urad sveta. Upamo, da kartica prispe. Vse najboljše od Antarktične posadke Lockroy – Laura, Shabir, Bridie in Jerome.

Port Lockroya. Napisala in podpisala jo je posadka v Port Lockroyu. Poleg rdečega kašeta (štampiljke) Port Lockroya je bila žigosana tudi z žigom jamskega poštnege urada z datumom 26. 01. 2024.

Druga stran pisma, ki je pripotovalo v Postojno z Antarktike.

Na hrbtni strani pisma sta prilepljeni dve osebni znamki slovenske pošte s človeško ribico. Spodaj pa je dodan slovenski mali blok skupne izdaje z Avstrijsko pošto, posvečen prvemu jamskemu poštnemu uradu. Znamke so bile razvrednotene z jamskim poštnim žigom; le-ta je dobro viden tudi levo, z datumom 26. 01. 2024.

Start pisma v Port Lockroyu na Antarktiki. V ozadju oslovski pingvini. Foto: Laura Büllsbach.

gerhard.freund@hotmail.de
ipirc711@gmail.com

Veselko Guštin

Rex, ponos čezoceanskega ladjevja kraljevine Italije

Letos mineva 80 let od zavezniškega napada na ladjo Rex (iz lat. kralj), ki so jo 8. septembra 1944 bombardirali in potopili ob obali med Izolo in Koprom. Svojo zadnjo vožnjo iz Genove v New York je opravila 9. maja 1940.

Slika 1. Paluba razkošne ladje Rex (slika iz Erazem, Primorske novice, 24. november 1989).

Potem so ladjo uporabljali kot hotel za delavce iz ladjedelnice v Pulju. Sredi avgusta so jo zasidrili na pomolu VI. v Trstu. Tu je ostala večino časa, zapuščena in predmet ropanja okoliškega prebivalstva. Po padcu fašizma so v Trst prišli Nemci. Ropanje se je nadaljevalo, saj so vojaki radi odnesli kak kos znamenite ladijske opreme kot spominek v svojo domovino. Marca 1944 je ladja dokončno prešla pod nemško upravo. Bombardiranje Trsta in okolice se je stopnjevalo in Nemci so sklenili poiskati varnejše skrivališče.

Z vlačilci so jo 5. septembra 1944 spravili do koprskega zaliva. Domači partizanski obveščevalci 15. divizije so to novico javili v Glavni štab. Podatki o veliki ladji so bili posredovani zaveznikom v Bari. In 6.

septembra 1944 je odletelo 6 angleških lovskih bombnikov *Beaufighters* iz baze v Falconaru, z namenom uničenja ladje. Ob 11h je začela prva skupina letal obstreljevati ladjo, kako poldrugo uro kasneje še druga. Ladja je začela goreti in se prevrnila na levi bok. Tako je obstala in njeni kosi so še sedaj v morju.

V Pomorskem muzeju "Sergej Mašera" v Piranu so predstavili knjigo *"Rex, mit iz plitvine"*, s podnaslovom »*Od sijaja do propada in ponovne uprizoritve*«, prvo monografijo v slovenščini o čezoceanski ladji Rex. Prireditev je odprla glasba Draga Misleja - Mefa, nato pa so pred številnim občinstvom spregovorili direktor Pomorskega muzeja Franco Juri, urednica zbornika Nada Terčon, kustosinja Bogdana Marinac, arheologinja Snježana Karinja, strokovnjak za pomorsko pravo Mitja Lamut in podvodni arheolog Andrej Gaspari.

Vsak je ilustriral nekatere vidike svojega prispevka h knjigi in pomen te publikacije. Po prvi razstavi v piranskem muzeju leta 2008 je bilo v luči novih spoznanj in novih pridobitev samoumevno združiti najdeno in zbrano za posredovanje védenja slovenski javnosti o Rexu kot snovni in nesnovni dediščini. Monografija je štirijezična, v slovenščini in z obsežnimi povzetki v italijanščini, angleščini in hrvaščini.

Slika 2. Zadnji trenutki bombardiranja. Desno spodaj se vidi krilo letala, spredaj bombe, ki padajo v morje in na ladjo (slika iz Žusterna, Glasilo krajevne skupnosti Žusterna, oktober, 1999).

Rex je bila ladja, ki je v rekordnem času prečkala Atlantik iz Evrope v ZDA. Ladja, ki je izstopala po kakovosti in gradbenih dosežkih v notranjosti ter razkošju in prefinjenosti, ki sta bila nenavadna tudi za tiste čase. Franco Juri, soavtor monografije, je povedal, da ima Rex tudi veliko plemenitih človeških poglavij, saj je prevažal mnoge Jude na poti svoje rešitve iz Evrope v Združene države«. Ta dejstva so želeli analizirati z vseh vidikov, od zgodovinskega konteksta do opisa tehnološke, oblikovalske in pomorske odličnosti, od nastanka do konca Rexa.

Končno je razbitina Rexa na nek način pripomogla k rešitvi mnogih ljudi iz bede v povojnem času. Dejstvo je, da so številni deli Rexa prispevali k industrijskemu razvoju Jugoslavije in prav to navdušuje številne ljubitelje te ladje še danes.

Mit je opevan tudi v Fellinijevem filmu "Amarcord". Kaj pomeni beseda Amarcord? V narečju, ki ga govorijo v Riminiju, je to fraza: "a m'arcord", (it. io mi ricordo), to je "spominjam se". Zgodba je preprosta in se dogaja spomladi okoli leta 1930. Dogodki se prepletajo s folkloro vaških praznikov, fašističnih sobotnih srečanj, v mesečini čakajo na prehod čezoceanskega Rexa in slavne avtomobilske

dirke Mille Miglia. Toda resnični protagonisti so sanjarjenja mladih ljudi v mestu (Wikipedia).

Slika 3. Znamka Italije predstavlja sceno iz filma Amarcord (1934). Znamko s podobno tematiko je izdala tudi pošta San Marina (1966) in Francije (2002).

Še moji spomini: Ko smo se preselili v Koper – takrat še v cono B STO, so se s koprskega pomola (kjer je stalo sidro, ki ga danes vidimo v Ljubljani na Kongresnem trgu) še videli ostanki ladje.

Pozneje so dele razrezali in jih odpeljali na predelavo v železarno na Jesenice. Kasneje se je pojavilo še dvigalo "Veli Jože". Videti ga je bilo ob obali med Koprom in Izolo kar precej časa in poleg njega je bila ladja Partizanka, na katero so nalagali kose ladje Rex.

Ko sem imel svoje kolo, sem se odpravil kar nekajkrat k obali (k najvišjemu klifu in na del obale, najbolj odprte proti morju), kjer je bil Rex potopljen. Nisem bil sam. Običajno je tam bilo kar nekaj "potapljačev", ki so dvigali železo z morskega dna. Podučili so me, da se najbolj izplača jemati "gizo" (lito železo). Potopiti si se moral nekaj metrov ob obali. Železo si hitro opazil po »rjavini« in ločil od kamnov. Bilo je izredno težko in kar nekaj denarja si dobil, če si ga prodal na odpadu.

To je bil moj prvi stik z ostanki ladje. Če se danes potopite na tem odseku, boste videli "grozljive" ostanke železja.

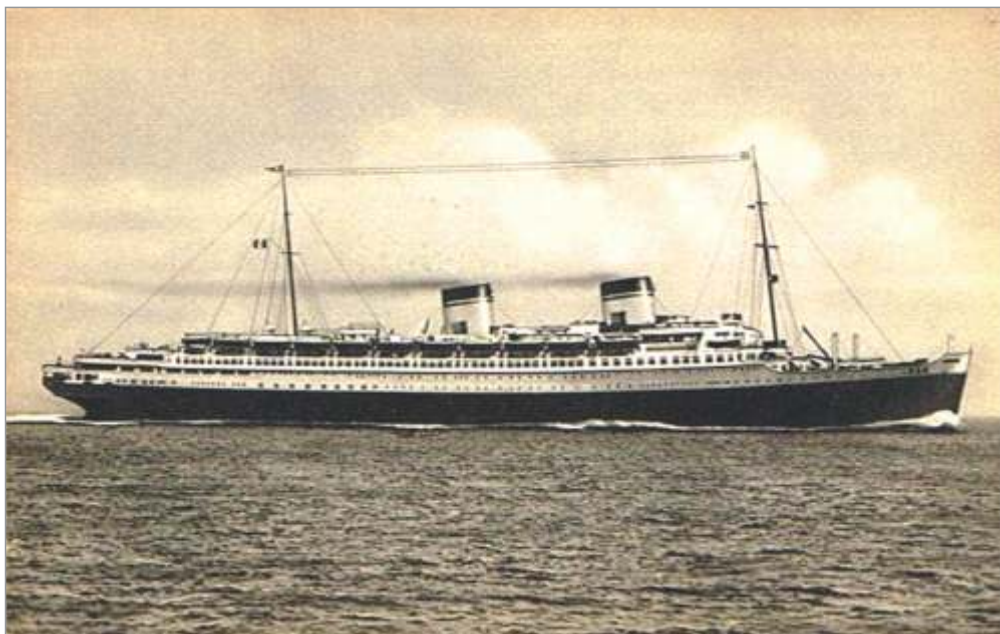
Kaj ima to s filatelijo? Seveda ima! Denar, ki sem ga tako zaslužil, sem potem porabil za nakup jugoslovanskih znamk! Zelo sem si želel kupiti 1. jugoslovansko serijo umetnosti z 12 znamkami.

Poleg posameznih kosov litine sem našel še nekaj zanimivih kosov: okroglo škatlo z mazivom, polkrožni svetel kos kovine, pa še kaj. To sem seveda spravil v klet. Toda ženska natančnost in nagnjenje k "redu" in pospravljanju sta vse to seveda vrgli v smeti ...

veselko.gustin@gmail.com

Slika 4. Ladja Rex je imela dva jambora. Na vrhu jambora pa je stal strelovod. Eden od njiju, prikazan na tej sliki, se danes nahaja pri mojem sošolcu v Kopru.

Sliki 5 in 6: Med zbiralci razglednic z ladjami je bila nedvomno zelo priljubljena tudi ladja Rex.

Bojan Bračič

90. obletnica ustanovitve Filatelističnega kluba v Mariboru

Filatelistično društvo Maribor nadaljuje tradicijo pred 90. leti ustanovljenega Filatelističnega kluba v Mariboru. Ta jubilej smo proslavili z manjšo razstavo in priložnostno izdajo.

Ustanovni občni zbor Filatelističnega kluba v Mariboru je bil 24. avgusta 1933, potem ko je Kraljevska banska uprava Dravske banovine 7. avgusta odobrila delovanje. Kasneje sta bili v Mariboru ustanovljeni še dve društvi filatelistov. Čeprav med drugo vojno zaradi prepovedi okupatorja društva uradno niso delovala, so se filatelisti, ki so ostali v mestu, dobivali ilegalno. Tako so lahko takoj po osvoboditvi, že oktobra 1945 ponovno registrirali zdaj enotno Društvo filatelistov Maribor, ki se je leta 1958 preimenovalo v Filatelistično društvo Maribor. Zaradi problemov s pridobitvijo ustreznega razstavnega prostora, smo jubilej praznovali šele v decembru. Praznovanje je obsegalo pripravo priložnostne izdaje z osebno znamko in priložnostnega poštnega žiga ter manjše razstave v 20 vitrinah, ki smo jo postavili v

prostorih Univerzitetne knjižnice v Mariboru.

Razstava je bila sestavljena iz dveh delov. V prvem sem pripravil prikaz delovanja filatelistov v Mariboru pred ustanovitvijo kluba in delovanje kluba oziroma društva po uradni ustanovitvi, kolikor pač dopušča ohranjeno gradivo in zbrani podatki iz različnih virov. Druga polovica razstave je prikazala zbirko priložnostnih izdaj (ovitki, kartice in priložnostni poštni žigi), ki jih je založilo društvo. S temi izdajami je na svojevrsten način spremljalo dogodke in obletnice dogodkov v Mariboru in okolici, nekaj izdaj pa je bilo namenjenih tudi pomembnim dogodkom v svetu. Zbirko so ustvarjali različni avtorji, nazadnje sta jo uredila pokojni

*Rok Šinkovec med izvajanjem Koračnice filatelistov in Saša Prah, ki je vodila prireditvev.
(Foto: Rok Kajzer).*

Dušan Božič do leta 2012 in zadnjih deset let Ivan Krašnja. Priložnostne ovitke je društvo začelo izdajati leta 1957. Zadnji ovitek v letu 2023 nosi številko 227, pripravljenih pa je bilo tudi več

priložnostnih žigov brez posebne izdaje ovitka.

Na slovesnosti ob odprtju razstave, sta poskrbela za kulturni program Igor Bračič in Rok Šinkovec iz rok skupine Slon in Sadež. Rok Šinkovec nam je ob tem zaigral Koračnico filatelistov, ki jo je leta 1925 napisal mestni kapelnik Richter in jo poklonil Filatelističnemu krožku, ki je bil kot filatelistično omizje ustanovljen že dve leti prej. Za to se zahvaljujemo tudi Primožu Premzlu, ki je uspel najti celoten notni zapis, ki je zdaj v njegovi zbirki.

Želja je bila ob tem jubileju pripraviti v knjižni obliki kroniko društva od 1933 do 2023, toda zalogaj je precej obširen, čeprav je glavnina napisana. Če ne prej, bomo kroniko poskusili pripraviti do maja 2025, ko bomo slavili 100. obletnico ustanovitve takratnega Filatelističnega krožka.

*Del članov društva na svečanosti.
(Foto: Darko Mustajbašić).*

Predsednik društva mag. Bojan Bračič in ravnateljica UK Maribor mag. Dunja Legat odpirata razstavo. Zадaj Staša Prah in najmlajša članica društva Tala Prah ter Rosvita Vindiš, nekdanja tajnica društva. (Foto: Rok Kajzer).

bojan.bracic@triera.net

Veselko Guštin

Svetovna filatelistična razstava Thailand 2023 v Bangkoku

Razstave Thailand 2023, ki je bila od 27. 11. do 3. 12. 2023 v Bangkoku, smo se udeležili brez obotavljanja, četudi smo bili primorani plačati razstavnino iz lastnih sredstev.

Pozneje se je izkazalo, da smo Multilateralo 2023 v Kopru izvedli ugodneje, kot smo predvidevali in sklep IO FZS na seji 21. 11. 2023 je bil, da se stroški razstavnin v letih 2023 in 2024 povrnejo v celoti. Na razstavi je bil v vidni vlogi tudi Peter Suhadolc kot član FIP uprave in kot sodnik. Razstava je bila v prostorih glavne pošte v Bangkoku ter je bila posvečena 140. obletnici tajske pošte.

Na razstavi so uspešno sodelovali sledeči razstavljalci, ki so prejeli naslednje ocene:

Veselko Guštin: SLOVENIA: Primorska region, 1813-1918	5 PH, 82 točk, pozlačena
Igor Pirc: 1871-1975 Correspondenz-Karte/Listnica 1871-75	1 OF-PS, 87 točk
Boštjan Petauer: First Definitive Issues of the Spanish and French Post Offices in Andorra	1 OF-MX, 85 točk
Bojan Bračič: Postmarks of the PO Pettau-Ptuj 1818-1945	1 OF-PH, 83 točk
Veni Ferant: An everlasting tree – Olive	1 OF-TH, 77 točk
I. OŠ Žalec: The Learning Trail Around Hell Cave	1 YU, 72 točk, srebrna
Primož Beričič: Motor Vehicles	2 YU, 60 točk, bronasta

Skupinska fotografija komisarjev držav udeleženk svetovne razstave v Bangkoku pred stavbo Pošte.

Poleg članskih zbirk, smo prispevali tudi dve mladinski zbirki. Na razstavi je bilo prisotnih več kot 60 držav s celega sveta. Od naših sosedov so bili tam Italijani, Hrvati, Črnogorci in Madžari.

Edina pripomba, ki jo imam, je v razporeditvi prostorov, ki so bili po raznih koncih poštne stavbe. V kletnih prostorih so bili trgovci in za njimi *poštna zgodovina* Evrope in ostalih kontinentov. Zbirke *Eno okno* (OF) sem kar težko našel, saj je bilo potrebno iti iz stavbe na levo krilo, skozi glavni vhod in z dvigalom v 3. nadstropje. Podobno je bilo s *TH* in *TR*. Z dvigalom z zadnje desne strani stavbe je bilo treba v 3. nadstropje. Komisarji in sodniki smo imeli svoje prostore v sosednji stavbi Tajskega Telekomu. Sicer pa je bilo razstavišče slabih 200 m odmaknjeno od našega hotela Royal Orchid Sheraton. Tradicionalna tajska gostoljubnost in prijaznost je odtehtala vse te nevšečnosti. Prisotni domačini so ti bili vselej pripravljeni pomagati.

Ocenjevanje menim, da je bilo korektno. Res pa je, da sodniki najraje vidijo kako lepo slikovito (staro) pismo, bolj kot kak dragocen zelo redek žig! S svojo zbirko *Primorska* sem zaključil. Čeprav sem od zadnje razstave v Essnu na pobudo sodnikov zamenjal več kot 12 listov, sem dosegel popolnoma isto število točk kot prej. Sodniki pač neradi gledajo monotone žige, bolj jih privlači kako predfilatelistično pismo, v kako eksotično destinacijo in z zanimivimi frankaturami. Naj potrdim z dokazom: sodnik v Essnu mi je rekel, mislil sem, da bom videl kako zanimivo, lepo pismo – iz Trsta.

Prvič, odkar sem komisar, se mi je zgodilo, da sem moral biti prisoten pri odpiranju vitrine, ki jo je zahtevala *Ekspertna skupina* razstave. Vodil jo je Andrew Cheung.

G. Andrew drži oba lista, mojega (levo) in list razstavljalca iz Črne Gore. Pri mojem listu je bila pripomba, da gre morda za »fancy cancell« LUICO LIVEK. Izkazalo se je, da je vse v redu. Poleg je še list razstavljalca Katurića (ga zelo dobro poznamo). Dvom sta vzbudili dve znamki desno zgoraj. Pripomba je bila, da sta »naknadno« prilepljeni in nista iz tega obdobja. V tekstu je sicer omenjeno, da je eno znamko odstranila cenzura

Moram zapisati, da je bila komisarka Jelisaveta Katurić strahotno vznemirjena zaradi tega dogodka, saj zbirka ni bila prvič na razstavi! Poduk komisije je bil, ali priskrbi atest, ali pa pismo umakne iz zbirke. Oba sva dobila zapisnik. Moj bo v arhivu FZS.

Gostitelji so poskrbeli za tri res nepozabne večerje. Prvo je gostila Korejska pošta (v hotelu), drugo organizator na ladji z večerno plovo po reki in seveda slavnostna podelitev priznanj – palmares (prav tako v hotelu).

Na palmaresu je bilo podeljenih kar nekaj nagrad: za »Svetovnega šampiona

šampionov«, za »Veliko mednarodno in nacionalno nagrado« in za »Najboljšo mladinsko zbirko«. Dobil jo je mladinec iz Argentine, ki je dosegel 88 točk. Osebnost je deček prevzel nagrado in požel buren aplavz ter navdušenje avditorija. Na mladini je bodočnost!

Slika s palmaresa: v sredini predsednik FIP Prakob Chirakiti in moja vnukinja Eva. Bila mi je v veliko pomoč, saj na tako dolgo pot potovati sam z »dragoceno« prtljago je težko, da ne rečem celo neodgovorno.

Razstavo je spremljal tudi otroški kotiček in delavnica. Kar nekaj šolskih otrok se je zvrstilo na ogledu, predvsem delavnice in paviljonov v vhodni avli. Tam je bila na ogled znamka Britanske Gvajane iz 1856 in Japonske z »Obrnjenim pretiskom« iz 1871. Obe dragocenosti sta ocenjeni na več milijonov eur. Na ogled jih je dala dražbena hiša Feldman.

Ob razstavi je bilo v uporabi 10 priložnostnih žigov in 7 pol znamk s po 15 znamkami, prvih 200 je bilo oštevilčenih.

Primerek ene od malih pol, ki so izšle ob razstavi v Bangkoku. Vir: spletna stran Delcampe.net.

Organizatorji razstave so podelili tudi lične medalje. Izdelane so iz bakra (Cooper 95) in prevlečene z zlatom, tehtajo 150 gr, v premeru pa merijo 70 mm.

Pa še ena zanimivost: Pred natanko tridesetimi leti je potekala v Bangkoku na Tajskem svetovna filatelistična razstava in FIP kongres. Predstavniki Filatelistične zveze Slovenije **Igor Pirc** je na kongresu predstavil delovanje in organizacijo FZS ter prošnjo za sprejem v FIP. In kot vemo, so takratni prošnji ugodili. Od takrat naprej se je v delovanju Zveze FZS marsikaj obrnilo na bolje. Postali smo člani FIP in danes so nekateri naši člani pomembni akterji v FIP na različnih področjih. O tem smo lahko pred 30 leti le sanjali.

veselko.gustin@gmail.com

Izidor Jamnik

Tematsko predavanje na Koroškem

Koroško filatelistično društvo Ravne na Koroškem je postalo v obdobju zadnjih 10 let poznano s pripravo tradicionalne razstave maksimum kart in razglednic MAKSI RAVNE ter po večjem številu izdanih filatelističnih izdaj z obeleževanjem najrazličnejših dogodkov.

S tem se je v društvu pojavila tudi potreba po izpopolnjevanju znanja za pripravo tekmovalnih eksponatov. V našem društvu moramo izpostaviti člana Marjana Merkača, ki vseskozi spodbuja ostale člane za tematsko zbiranje in razstavljanje. Na rednih mesečnih srečanjih poskrbi za različna poučna kratka predavanja, predstavitve in širjenje njegovega osebnega znanja med nas, domače zbiralske prijatelje. Večkrat nam vrže tudi »kakšno kost«, da v nas prebudi razmišljanje in raziskovanje o čem novem.

V mesecu januarju smo bili veseli obiska predsednika FZS Bojana Bračiča in filatelističnega sodnika, ki nam je na našo željo pripravil podrobno in nazorno predavanje pod naslovom: **»Kako pripraviti tekmovalni eksponat v tematskem in odprtem razredu?«**. V našem občinskem društvenem prostoru se nas je zbralo 15 slušateljev in tako smo bili priča zanimivemu ter poučnemu večeru. Bojan se je ustavil pri naših

Med komentiranjem posameznih razstavnih listov

praktičnih primerih in vprašanjih, ki smo jih imeli že na pripravljenih eksponatih kot tistih, ki so še v nastajanju. Z veseljem nam je delil napotke in smernice, kako naprej, kaj dodati, odvzeti, spremeniti, ... Tako smo na praktičnih primerih dobili konkretne odgovore in napotke. Rezultat predavanja je veliko novega znanja, pa tudi obnovitev že znanega, predvsem pa odpravljanje lastnih napak, ki smo jih nevede naredili. Vsekakor zelo dobrodošla prireditve, ki bi jo veljalo pripraviti še kdaj.

info@kfd.si

Srečko Beričič

Filatelistični razstavi ob 1050-letnici Selc in Škofje Loke (973-2023)

Pripravili smo tudi spominski filatelistični razstavi ob visokem jubileju Selc in Škofje Loke, ko je nemški cesar Oton II. leta 973 daroval obsežne posesti ob sotočju obeh Sor freisinškemu škofu Abrahamu.

Na tej darilni listini sta prvič omenjeni naselji Selca in Lonca, današnja Stara Loka. Razstava, ki smo jo od 23. do 30. oktobra 2023 pripravili v Krekovem domu v Selcah, v sodelovanju s Kulturnim društvom dr. Evangelist Krek Selca, je obsegala 20 razstavnih vitrin po 16 listov.

Odprtje filatelistične razstave v Krekovem domu v Selcah

Predstavili smo vse spominske oz. priložnostne filatelistične izdaje, kot so bilteni, pisemske ovojnice s tiskom, ilustrirane poštne kartice, maksimum karte in poštne žige, izdane

na poštah Škofja Loka, Železniki, S e l c a , Gorenja vas, Poljane in Žiri, od leta 1956, ko so škofjeloški filatelisti pripravili prvo filatelistično razstavo, pa vse do današnjih dni.

Pogled na del filatelistične razstave v Selcah

Razstavili smo tudi razglednice Škofje Loke iz vseh državotvornih obdobj, od Avstro-Ogrske monarhije, pa vse do

Maksikarta z veduto Škofje Loke

samostojne republike Slovenije. Bogate železarske tradicije na tem prostoru ob Selški Sori smo se dotaknili s filatelistično zbirko »Rudarji-Srečno!«.

Na razstavi v Sokolskem domu Škofja Loka pa se je od 13. do 27. novembra 2023 v 60 vitrinah predstavilo kar devet naših članov (Klemen Bedekovič, Srečo Beričič, Janez Cerkvenc, Primož Čebulj, Mitja Lešnjak, Matjaž Metaj, Vincencij Novak, Borut Podgoršek, Bojan Šesek) in dve naši članici (Darja Šesek, Natalija Žitnik Metaj) z dvajsetimi filatelističnimi zbirkami, ki so prejele visoka odličja na meddruštvenih domačih in mednarodnih razstavah. S tematskimi sklopi smo zajeli

tako škofjeloško kakor širšo slovensko zgodovino, kulturne, gospodarske in športne dogodke.

Filatelistično društvo Lovro Košir Škofja Loka je ob obeh filatelističnih razstavah, v Selcah in Škofji Loki, izdalo v sodelovanju z Loškim muzejem in Pošto Slovenije ter ob podpori Občine Škofja Loka, naslednje priložnostne izdaje:

- Osebne poštne znamke z likom škofa Abrahama, povzetem po doprsem kipu akademskega kiparja Metoda Frlica, ki je postavljen v parku škofov v Stari Loki;
- Priložnostna poštna žiga za razstavi v Selcah in Škofji Loki s prikazom detajla iz Brižinskih spomenikov, popotnim priročnikom freisinškega škofa Abrahama, ki je najstarejši ohranjen zapis v slovenskem jeziku;
- Maksimum karti, prirejeni iz razglednic naselja Selc ter vedute mesta in gradu Škofje Loke po W. Valvasorju iz leta 1679;
- Pisemsko ovojnico z dotiskom darilne listine nemškega cesarja Otona II. freisinškemu škofu Abrahamu leta 973 in
- Koširjeve novice s pregledom opravljenega dela v letu 2023.

Pisemska ovojnica z motivom darilne listine nemškega cesarja Otona II.

Pogled na del filatelistične razstave v Sokolskem domu Škofja Loka

srecko.bericic@yahoo.com

Srečko Beričič

Filatelistična razstava ob 75-letnici FD Lovro Košir Škofja Loka

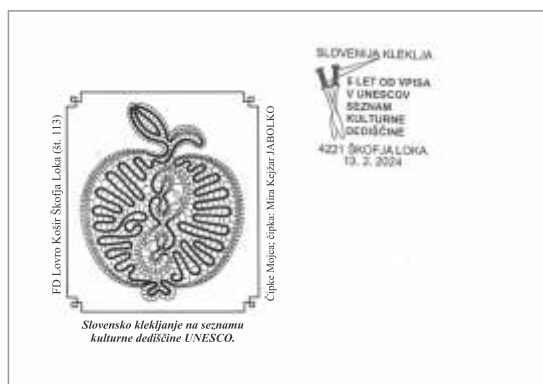
Škofjeloški filatelisti smo pričeli letošnje jubilejno leto s priložnostno filatelistično razstavo od 13. do 25. februarja 2024 v Sokolskem domu Škofja Loka.

S to razstavo smo obeležili naslednje jubileje:

- 75 let Filatelističnega društva Lovro Košir Škofja Loka,
- 220. obletnico rojstva in 145. obletnico smrti Lovrenca Koširja (1804-1879),
- 105. obletnico izida prvih slovenskih znamk - Verigarjev (1919-2024),
- 150. obletnico rojstva in 90. obletnico smrti generala in pesnika Rudolfa Maistra (1874-1934) in
- 5. obletnico vpisa slovenskega klekjanja v UNESCOV seznam kulturne dediščine.

Ob razstavi smo izdali ilustrirano kartico z veduto Škofje Loke in dva priložnostna poštna žiga, ki obeležujeta 75 let filatelističnega društva in oba jubileja Lovrenca

Koširja z njegovim likom in rojstno hišo, pisemsko ovojnico s tiskom čipke Mire Kejžar in priložnostni poštni žig (vpis slovenske čipke v UNESCOV seznam).

Nova društvena pisemska ovojnica

Dejavnost društva je predstavil naš član Janez Cerkvenik (3 vitrine) s priložnostnimi izdajami ter priložnostnimi poštними žigi ob različnih društvenih, državnih in mednarodnih filatelističnih razstavah v organizaciji škofjeloškega društva. V zapisniku ustanovnega občnega zbora (30. 10. 1949) preberemo, da so loški filatelisti, na pobudo Filatelistične zveze Slovenije, ustanovili Filatelistično društvo Lovro Košir Škofja Loka. Poimenovali so ga po rojaku iz Spodnje Luše, ki je leta 1836 svojim predpostavljenim na takratni avstrijski pošti predstavil predlog plačevanje poštne s pisemsko pošto znamko.

Ilustrirana kartica z veduto Škofje Loke in oba priložnostna žiga

Naše mednarodne filatelistične povezave so se začele leta 2001, ko smo se združili v trilateralo s filatelisti Postzegelcluba Orval iz pobratenega mesta Maasmechelen v Belgiji in s filatelisti Philatelistenvereina Geilenkichen iz Nemčije. Na pobudo filatelistov kluba Orval smo se še isto leto včlanili tudi v evropsko zvezo filatelističnih klubov Europhila (Belgije, Finske, Luksemburga, Nemčije, Nizozemske, Švedske in Slovenije), kjer redno sodelujemo na filatelističnih razstavah. Prejeli smo tudi certifikat FEPA (Združenje evropskih filatelističnih zvez), ki nas uvršča med pet najboljših evropskih filatelističnih društev v letu 2016.

Z zbirko *Lovrenc Košir, idejni oče poštne znamke* (13 vitrin), je Janez Cerkvenik osvetlil delo Lovrenca Koširja, pobudnika in pionirja poštne znamke, kot ga imenujejo Avstrijci. V letih pred drugo svetovno vojno je s preučevanjem življenja in dela Lovrenca Koširja začel Ferdinand Kobal,

ki je leta 1940 obiskal Spodnjo Lušo in naslikal Koširjev dom (upodobljen na letošnjem priložnostnem poštne žigu skupaj z njegovim portretom).

Kobal je bil tudi pobudnik za serijo poštne znamk z likom Lovrenca Koširja in njegove rojstne hiše na letalski znamki, ki jih je izdalo leta 1948 takratno PTT podjetje v FLRJ. Na Kobalovo pobudo so člani Filatelističnega kluba Ljubljana avgusta 1948 odkrili spominsko ploščo na Fojkarjevi domačiji v Spodnji Luši.

V samostojni Republiki Sloveniji je Košir spet dobil svoje mesto. Na pobudo škofjeloškega filatelističnega društva je leta 2004 Pošta Slovenije, ob 200. obletnici njegovega rojstva, izdala ovitek prvega dne, priložnostno poštne znamko z motivom Lovrenca Koširja in rojstne hiše ter priložnostni poštne žig. V sodelovanju s FZS smo v Škofji Loki organizirali državno filatelistično razstavo in pripravili simpozij o Lovrencu Koširju.

Posnetek članov FD ob postavitvi razstave v počastitev 75-letnice FD Lovro Košir Škofja Loka v Sokolskem domu Škofja Loka.

Upokojeni avstrijski sodnik in filatelist dr. Ernest Bernardini je na simpoziju predstavil svojo knjigo o življenju in delu Lovrenca Koširja z naslovom »*Lovrenc Košir, pobudnik poštne znamke*«. Ob tej priložnosti je naše filatelistično društvo organiziralo tudi mednarodno filatelistično razstavo *Europhila 2004*, kjer so poleg članov FD Lovro Košir Škofja Loka svoje filatelistične zbirke predstavili še filatelisti iz Belgije, Finske, Luksemburga, Nemčije, Nizozemske in Švedske. Tako zbrani filatelisti smo prisostvovali še občinski proslavi ob odkritju spominskega obeležja Lovrencu Koširju, delo akademskega kiparja Metoda Frlica, v Aleji zaslužnih Ločank in Ločanov. Na mednarodni filatelistični razstavi *Europhila 2019*, ob 70. jubileju FD Lovro Košir Šk. Loka, smo se z izdajo priložnostnega poštnega žiga s portretom Lovrenca Koširja ponovno poklonili njegovemu spominu.

Prve slovenske znamke, ki jih je oblikoval akademski slikar Ivan Vavpotič, imenovane »*Verigarjki*« po motivu s sončnimi žarki svobode oblit goli atlet (suženj), ki trga avstro-ogrske verige, je predstavil Janez Cerkvenik v razstavnem eksponatu *Znamke slovenske izdaje 1919*

1920/21 (5 vitrin). Osebnost in vlogo generala Maistra v bojih za severno mejo pa je zajel v eksponatu *Velika vojna in general Rudolf Maister* (2 vitrini) z naslednjim filatelističnim gradivom: spominske ovojnice in priložnostni poštni žigi Pošte Slovenije, maksimum karte, razglednice s spominskimi obeležji, priložnostne dopisnice z likoma generala Rudolfa Maistra in Franja Malgaja, Maistrovega borca za severno mejo.

Na razstavi smo prikazali tudi naslednje filatelistične zbirke naših članov:

– Bojan Šesek, *Post ambulance na slovenski progah do leta 1918* (4 vitrine) s prikazom zbirke žigov potujoče pošte (*post ambulance*) na razglednicah v takratni Avstro-Ogrski državi do konca prve svetovne vojne (1918) na slovenskih železniških progah;

– Primož Čebulj, *Republika Slovenija 1991-2023* (11 vitrin): pregledna zbirka vseh izdaj Pošte Slovenije: redne in priložnostne poštne znamke, ilustrirane celine, priložnostni ovitki in ovitki prvega dne s priložnostnim poštnim žigom in žigom prvega dne;

– Matjaž Metaj, *Svetovni čipkarski kongres pri nas* (2 vitrini); eksponat kronološko prikazuje izdaje Pošte Slovenije in filatelističnih društev. Začne se z izdajo priložnostne znamke, ovitka in žiga prvega dne Pošte Slovenije ob 17. svetovnem čipkarskem kongresu-OIDFA 2016 v Ljubljani, nadaljuje pa se z izdajami tiskane ovojnice in maksimum karte posameznih društev. Na koncu je predstavljen še čipkarski kongres 2023 v Gorici, v sodelovanju z Novo Gorico, in 5. obletnica vpisa Slovenskega klekljanja v seznam neosnovne kulturne dediščine UNESCO.

Obiskovalci kulturnih prireditev v Sokolskem domu Škofja Loka si z zanimanjem ogledujejo filatelistično razstavo.

srecko.bericic@yahoo.com

Marjan Merkač

Nagradna uganka: Kaj je narobe na tem pismu?

Tokrat nam je naš član Marjan Merkač poslal zanimivo pismo, ki je predmet te nagradne uganke.

Čeprav večina filatelistov zbira samo znamke, pa nekateri drugi zbiramo tudi stare poštne pošiljke, na katerih lahko pozorno oko najde marsikaj zanimivega s področja filatelije in poštne zgodovine. Kljub vestnemu delu poštarjev pa se tu in tam vendarle najde tudi kakšna napaka in takšne pošiljke so za zbiralce še posebej zanimive.

Če ste ugotovili, kaj je narobe na tem pismu, nam pošljite odgovor do 30. maja 2024 v pismu ali na dopisnici na naslov: Veni Ferant, urednik NF, F. Pohlina 2, 3310 Žalec. Med prispelimi pravilnimi odgovori bomo izžrebali tri nagrajence, ki bodo za nagrado prejeli filatelistične eseje FZS: za 1. mesto prejmejo 5 esejev, za 2. mesto 3 eseje in za 3. mesto 2 eseja.

marjan.merkac@siol.net

Marjan Krenčan

Razstava ob 105. obletnici Verigarjev

Razstava o Verigarjih, ki sem jo pripravil maja 2022 v Knjižnici Velenje, je bila precej obiskana. Presenečen sem bil nad zanimanjem Velenjčanov za prve slovenske poštne znamke in porodila se mi je misel, da bi jih predstavil ponovno.

Prva primerna priložnost za postavitev razstave je bila ob 105. obletnici izida prvih Verigarjev. V knjižnici so se z mojim predlogom strinjali in dodelili so mi pet steklenih vitrin ob tako imenovani *Sončni steni*, desno od vhoda v knjižnico. Odprtje razstave je bilo 3. januarja 2024, na ogled pa je bila vse do konca meseca.

Verigarje sem želel tokrat predstaviti malo drugače in odločil sem se za razstavo razglednic, ki so jih ljudje pošiljali v letih 1919-1921, ne le v Sloveniji, ampak tudi na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini, Dalmaciji in Vojvodini, se pravi na ozemlju, kjer so bili v uporabi Verigarji in je nekoč sodilo v okvir Avstro-ogrske monarhije. Pogoj je bil le, da so bile razglednice poslane in frankirane z verigarskimi znamkami.

Obiskovalcem sem želel predstaviti veliko raznolikost motivov na razglednicah, ki so očarale tako mene kot tudi mojo ženo, ki se ljubiteljsko ukvarja s slikanjem. Na manjša platna je z akrilnimi barvami preslikala deset njej ljubih motivov, ki sem jih potem (po dve v vitrini) tudi razstavil.

Čeprav sem v dobrem letu uspel zbrati preko petsto različnih razglednic, frankiranih z Verigarji, sem jih, predvsem zaradi pomanjkanja razstavnega prostora, razstavil le dobro polovico. Grupiral sem jih po motivih in tematiki (ljubezenske, božične, novoletne,

velikonočne, rojstnodnevne, umetniške, topografske itd.) in jih namenoma razstavil v prozornih mapah, da sta bili lepo vidni obe strani vsake razglednice.

Uredil sem več kot trideset map, ki so bile položene na vitrine in so bile na voljo obiskovalcem za individualen pregled in listanje. Skoraj vsaka mapa je imela tudi uvodno besedilo.

Marjan Krenčan ob razstavnih vitrinah v Knjižnici Velenje, 17. januarja 2024 (foto: A. Tomc)

Predstavil sem tudi nekaj umetnikov, katerih dela so bila reproducirana na razglednicah, topografske pa sem po mapah razvrstil glede na kraj, ki ga predstavljajo in predstavil tudi kratko zgodovino posameznega kraja.

Poleg map z razglednicami sem pripravil še mape o zgodovini razglednic, Hinku Smrekarju in Maksimu Gaspariju, pa o poštnih znamkah in Lovrencu Koširju ter o prvih slovenskih znamkah in njihovem očetu Ivanu Vavpotiču. Razstavil sem tudi fotokopije osnovne zbirke Verigarjev in nekaj člankov, revij in knjig o njih.

Zaradi varnosti sem bil vse dni razstave (v obratovalnem času knjižnice, med 8. in 19. uro) raje osebno prisoten in tako obenem na voljo obiskovalcem za morebitna vprašanja in razlage. Večinoma so pokazali veliko zanimanje za razglednice in niso mogli verjeti, koliko sem jih zbral. Nekateri so si natančno

ogledovali motive, druge je bolj pritegnilo besedilo na razglednicah. Nekaj se jih je zadržalo na razstavi tudi po uro ali dve in pregledalo prav vse razstavljeno gradivo.

Z obiskom razstave sem zelo zadovoljen, o njenem uspehu pa pričajo tudi vzpodbudni zapisi v knjigi vtisov. Na koncu bi se rad zahvalil številnim filatelističnim prijateljem iz Makol, Maribora, Kranja, Škofje Loke, Ljubljane, Brežic in Novega mesta za vse donacije in pomoč pri nakupu razglednic, posebej pa tudi za njihove obiske razstave skozi ves januar.

Veselko Guštin iz Ljubljane in Alojz Tomc iz Novega mesta (*moj "oddaljeni mentor"*) sta mi ob obisku prinesla kup poštnih znamk za otroke, ki sem jih potem razdelil vsaj dvajsetim zainteresiranim otrokom oz. njihovim staršem. Veseli me, da interes za filatelijo in zbirateljstvo očitno še obstaja.

Primož Čebulj

Predstavitve priložnostne znamke ob 100-letnici Triglavskega narodnega parka

Predstavitve znamke je potekala v prostorih Triglavskega narodnega parka, Infocenter Triglavska roža na Bledu, v petek, 26. januarja 2024, ob 10. uri.

V dvorani so se na vabilo organizatorjev Triglavskega narodnega parka in FZS ter ob podpori Pošte Slovenije zbrali ljubitelji narodnega parka in filatelije. Ker je predstavitve potekala v Infocentru, je bilo navzočih tudi nekaj naključnih tujih gostov, ki so iskali informacije o parku.

Uvodni pozdrav je imela Ana Marija Kunstelj, vodja Centra Triglavskega narodnega parka v Bohinju. Predstavila je zgodovino parka od prvega zavarovanja ozemlja Doline Triglavskih jezer leta 1924. Zavarovano območje so poimenovali Alpski varstveni park. Leta 1926 pa so ga na pobudo botanika Frana Jesenka poimenovali Triglavski narodni park. Park je bil do leta 2010 še nekajkrat povečan.

Ana Marija Kunstelj, vodja Centra Triglavskega narodnega parka v Bohinju.

Danes obsega 84.000 ha in je edini narodni park v Sloveniji.

Direktor parka dr. Tit Potočnik je bil službeno odsoten, zato je njegovo sporočilo o pomembnosti parka z vidika varovanja narave in kulture podala Ana Marija Kunstelj.

Ana Marija Kunstelj je županu Bleda Antonu Mežanu podarila album znamk Pošte Slovenije.

Blejci so ponosni, da je v občini Bled sedež edinega narodnega parka v Sloveniji, je poudaril župan Bleda Anton Mežan. Prisotne je seznanil s svojo pobudo, da Zavodu TNP od letošnjem jubileju podelijo občinsko priznanje.

Predstavniki FZS Primož Čebulj je v kratki video predstavitvi prikazal filatelistično gradivo (znamke, priložnostne žige, dopisnice...), ki je izšlo v Sloveniji in prikazuje dogodke ter objekte, povezane s TNP. Poudaril je, da se pomembnost parka kaže tudi v tem, da je zvezi s parkom izšlo izredno veliko filatelističnega gradiva in da ne mine leto brez znamke ali žiga, povezanega s TNP.

Filatelisti so ob tej priložnosti pripravili filatelistično razstavo v petih vitrinah: *Triglavski narodni park*, *Evropski narodni parki* in zbirko razglednic Izidorja Jamnika: *Slovenska planinska pot*. Razstava je bila odprta do 10. marca 2024.

Filatelistična razstava

Predstavnica parka Ana Marija Kunstelj je govornikom podelila spominske albume z januarskimi izdajami priložnostnih znamk, ki jih je pripravila Pošta Slovenije.

Na koncu so dogodek popestrili učenci OŠ prof. Josipa Plemlja Bled in učenci OŠ Gorje. Šoli sta članici Biosfernega območja Julijske Alpe. Pripravili so krajši kulturni program. Predstavniki parka so jim razdelili za to priložnost izdano razglednico in priložnostno znamko. Učenci so napisali sporočilo svojim prijateljem ali staršem. Predstavniki parka so razglednice odnesli na pošto, kjer so jih žigosali s priložnostnim žigom in odposlali naslovnikom.

Primož Čebulj, generalni tajnik FZS

Na koncu pa smo bili vsi deležni koščka torte, na kateri je bila podoba nove poštna znamke.

Šolarji so z veseljem napisali sporočila na razglednice, na koncu pa so se postavili še ob „filatelistični“ torti.

Vse fotografije: arhiv JZ TNP.

pcebuj52@gmail.com

Veni Ferant

Ustvarjalci razglednic Žalca

Pod tem naslovom sem v Medobčinski splošni knjižnici Žalec v okviru tradicionalnih domoznanskih večerov pripravil predavanje in razstavo o najpomembnejših do sedaj znanih ustvarjalcih razglednic Žalca.

Ker zadnja leta intenzivneje zbiram in raziskujem razglednice, sem tokrat predstavil ustvarjalce, ki so zaslužni, da so tudi podobe Žalca našle svoj prostor na razglednicah.

Kot je že običaj, pripravim za vsako od podobnih razstav tudi plakate velikosti 70 x 100 cm. Tudi za to razstavo sem pripravil 8 novih plakatov, ki po razstavi ostanejo v lasti lokalne knjižnice oziroma njenega domoznanskega oddelka. Seveda vseh teh razstav ne bi bilo brez odličnega sodelovanja s to ustanovo.

Žalec se pojavi na prvih razglednicah „še“ leta 1897. Gre za zelo znanega ustvarjalca razglednic, o katerem pa je žal na voljo zelo malo podatkov.

Tudi pri večini ostalih avtorjev razglednic je bilo treba vložiti veliko truda, da sem jih lahko predstavil številnim obiskovalcem tega večera. Relativno zgodaj se je z razglednicami pojavil tudi lokalni fotograf Wolfgang (Bolfenk) Fodermayer. Nekatere je izdelal sam, večino pa so na podlagi njegovih posnetkov izdelali drugi, takrat že uveljavljeni proizvajalci.

Čeprav se starejši Žalčani še spomnijo, kje je imel ta fotograf svoj atelje (te hiše žal ni več), je sicer za fotografom ostalo veliko njegovih izdelkov (fotografij, razglednic), žal pa razen tega o njem ni znanih veliko dejstev. Tako sem se po razstavi lotil raziskovanja tega fotografa, ki ga bom, upam, predstavil na kakšnem od prihodnjih domoznanskih večerov.

V žalskem trgu je bilo kar nekaj trgovin in njihovi lastniki (vsaj 9 od njih) so bili zaslužni za izdaje novih razglednic Žalca. V zlati dobi razglednic (do konca 1. svetovne vojne) so kar tekmovali, kdo bo izdal boljšo. Večinoma so bile te razglednice izdelane pri takrat priznanih proizvajalcih. Po 1. svetovni vojni pa so se pojavile tudi take, ki so bile izdelane pri lokalnih proizvajalcih.

Podrobneje sem predstavil tudi fotografa Vekoslava Kramariča, saj v Sloveniji skorajda ni kraja, ki ga ta fotograf ni ovekovečil na razglednicah. Je pa bil zelo povezan tudi z Žalcem, saj je bila njegova žena Žalčanka iz trgovske družine Pilih.

Čisto na koncu pa seveda ni šlo brez predstavitve nekoč največjega slovenskega založnika in proizvajalca razglednic, v katerem sem bil zaposlen celo desetletje. Fotolik Celje je sprva v sodelovanju s Cinkarno Celje, pozneje pa samostojno, izdelal zavidljive količine razglednic skoraj vseh slovenskih krajev. Po predavanju pa so si obiskovalci skrbno ogledali razstavo in me spraševali, kaj jim bom novega pripravil naslednjič.

Fotografije smo prispevali Nataša Ferant, Darko Naraglav in avtor tega prispevka.

veni.ferant@gmail.com

Slovenske poštne znamke tudi na spletu

Obiščite Deželo znamk na www.dezelaznamk.si, kjer lahko kupite slovenske poštne znamke in filatelistične izdelke.

 Pošta Slovenije
Zanesljivo z vami!